

Litterae
Erasmi

Epistol.
656 mv

LIST & FRANCKE
BUCHHANDLUNG U. ANTIQUARIAT
LEIPZIG.

Aug. Menke
1809.

Prof. Dr. Menke

1809

EPISTOLAE
FAMILIARES

DES. ERASMI

ROTTERDAMI

AD

BONIF. AMERBACHIVM,

I. V. D. ac Prof. Basil.

cum nonnullis aliis ad Erasmus
spectantibus.

ex
nia, testamento excepto, nunc primum edita ex
SS. originalibus in Bibliotheca publica Acade-
miae Basiliensis servatis.

BASILIAE.

Sumtibus CAR. AUG. SERINI, Bibliopolae.

MDCCLXXIX.

1889 * 551

Cd III

REPORT OF THE
FAMILIAR

DEPARTMENT
OF THE

STATE OF NEW YORK

J. N. D. as Prof. 8th

and now is all as follows

of the

of the

ERASMI ROT

LECTORI SALVTEM.

ANNOS abhinc quinque venerabilis ecclesiae Basiliensis Antistes, *Emanuel Merian*, in conclavi S. Templi praeter alia complures epistolas ipsa *Des. Erasmi Rot.* manu exaratas, singulas ad *Bonifacium Amerbachium*, Iureconsultum Basiliensem, datas, bona fortuna inuenit, easque ab interitu vindicatas ac eleganter compactas, Bibliothecae publicae Academiae Basiliensis inseruit. Cum autem non sine causa fuerit existimatum, harum epistolarum editionem erudito orbi haud ingratham esse futuram,

DIPLOMA

—•—•—•—•—

eam studiose curauimus, istisque
epistolis nonnulla alia ad Erasinum
spectantia, quae eadem Bibliotheca
academica suppeditauit, in com-
modum, vt quidem putamus, rei-
publicae litterariae partim praefixi-
mus, partim subiecimus: nempe:
*diploma gradus Doctōris Theologiae
Erasmō collati; duas bullas pontifi-
cias eidem concessas, nec non testa-
mentum ab ipso compositum; quae
singula, si testamentum, rarius
quidem obuium, excipias, hacte-
nus edita non fuerunt. Vale.*

Basiliae d. 7. Oct. 1778.

DIPLOMA

I.

DIPLOMA

DE GRADV DOCTORIS THEOLOGIAE

DES. ERASMO ROT.

COLLATO.

Baldefar de Berneciis Dei et apostolice sedis gratia Archiepiscopus Laudicensis suffraganeusque et locumtenens ac vicarius generalis reuerendissimi in Christo patris et domini domini Johannis Ludouici Ruere eadem gratia episcopi Taurinensis et in hac parte alme vniuersitatis studii Taurinensis vicecancellarius ab eodem reuerendissimo domino episcopo Taurinensi prefate vniuersitatis cancellario specialiter deputatus venerando viro domino Erasmo Roterodamo ordinis Sti Augustini conuentus vulgo dicti de Steyn in diocesi Tra-

A

iectensi in Hollandia, salutem in eo qui
omnium est vera salus. Dignum et con-
gruum arbitramur vt pro vniuersis iustis
laboribus condigna meritorum premia tri-
buantur illis presertim viris qui difficilibus
curis & laboribus insudarunt, et precipue
sciencie sacre theologie per quam verum
a falso discernitur et salus acquiritur ani-
marum, cum itaque venerandus vir sacre
theologie magister dominus Frater Iaco-
binus de Prato ordinis minorum vocatus
tanquam vester promotor vos dominum
Erasmum veluti sufficientem et in dicta
sacre theologie facultate bachalarium bene
meritum hodie coram nobis et venerando
domino fratre Bernardino de Pirro sacre
theologie magistro ordinis predicatorum
dicte alme Vniuersitatis decano et aliis
dominis doctoribus de collegio presenta-
uerit. Nosque cum prefatis dominis de-
cano ac aliis doctoribus dicti collegii pre-
sentacionem huiusmodi de vobis factam
solemniter duximus admittendam, et quia
in eadem sacre theologie facultate idoneum
vos reperimus ac sufficientem stantibus

—————

3

responsionibus per vos datis argumentis et
questionibus vobis factis et prout a pre-
fatis dominis decano et ceteris patribus
doctoribus et magistris de dicto collegio in
premissis deputatis in ipsa facultate reper-
tus fuistis sufficiens et idoneus ad obti-
nendum licenciatus nec non doctoratus et
magisterii gradum in predicta sacre theo-
logie facultate, Nos igitur Baldefar Archi-
episcopus et vicecancellarius antedictus vo-
lentes premium virtutum & laborum ves-
trorum fructum quem possumus vobis
reddere gratiosum, vos tamquam dignum
sufficientem et bene meritum in prefata
sacre theologie facultate pronunciauimus
et pronunciamus harum serie publice li-
cenciatum auctoritate qua fungimur in hac
parte, vobis eadem auctoritate dantes et
concedentes auctoritatem et facultatem in
prefata sacre theologie facultate de cetero le-
gendi disputandi glosandi et interpretandi,
nec non doctoratus et magisterii gradum in
eadem sacre theologie facultate quandocun-
que volueritis petendi recipiendi et obti-
nendi in hac tamen Vniuersitate et sub vestro

~~_____~~

iam dicto promotore, verum quia preno-
minatus dominus frater Iacobinus de Pra-
to promotor vester de mandato nostro nec
non de consilio et assensu predicti domini
decani et aliorum dominorum patrum et
dominorum de dicto collegio in aula epi-
scopali Taurinensi existencium in signum
gradus celsioris ac doctoratus et magisterii
in prefate sacre theologie facultate conse-
cuti cathedram magistralem vt moris est
assignauit, librum clausum pariter et aper-
tum traddidit Birretum capiti vestro im-
posuit, cum osculo pacis et benedictione
paterna in signum gradus et magisterii per
vos hodie benemeriti et obtenti, in quo-
rum testimonium presentes literas nostras
vim publici instrumenti in se continentes
per egregium episcopalem Taurinensem se-
cretarium subsignatum subscribi iussimus,
et sigilli prefati reuerendissimi domini can-
zellarii apensione communiri et vobis con-
cedi, Actas et datas in aula pallacii epi-
scopalis Taurinensis in qua similia fieri
consueuerunt die veneris quarta mensis
septembris anno a natiuitate Domini cur-

rente millesimo quingentesimo sexto, in-
dicione nona, presentibus ibidem vene-
rando domino Iohanne Porcelli, capellano
nostro et nobili viro domino Michaelē
Gaglardi dicte alme vniuersitatis bidello.
• Testibus ad premissa vocatis et rogatis.

Pertachia.

(L. S.)

II.

EPISTOLAE FAMILIARES

D. ERASMI ROT.

ad

BONIF. AMERBACHIVM,

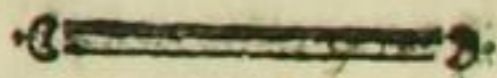
I. V. D. ac Prof. Basil.

Epist. I.

Augustus Furnio S. D.

Numquam tu desines rhetoricari. Itane
viues ac morieris ingratus, qui me tot
officiis oneraris, vt nullus asinus possit
esse onustior. Ego vero magno emtum

A 3

cuperem, si mihi contingeret talis hospes
 menses aliquot; tantum abest, ut pro de-
 lato hospicio postulem ullam gratiam. Gra-
 tum est, quod locum indicaris. De Lasco
 ob id volebam scire Beatum, ne miretur,
 quod nihil scribat mittatue. Audio vos
 denuo inuitari ad mensam Oecolampadia-
 nam, Euangelicam hospitalitatem. Rogo
 ut schedam his inclusam cures quampri-
 mum per famulum tuum reddendam Hie-
 ronymo Frobenio. Si tu prior praestiteris,
 quod ab illo peto, rem gratam feceris.
 Bene vale cum tibi charissimis.

Epist. II.

S. Colloquium huius medici fuit mihi
 magnopere iucundum. Videtur enim iu-
 uenis singulari modestia bonoque iudicio
 praeditus. Si veneris, erit pergratum,
 modo id fiat sine tuo incommodo. Moli-
 mur hinc abitum, si qua detur. Sed
 omnia coram. Si molestum non esset,
 cuperem videre clauas a Lutero tractatas,
 modo id fecerit latine. Bene vale. prid.
 parasceues.

Cetera nosti.

Epist. III.

Erasmus Bonifacio suo S. D. Quod haectenus ad te non scripserim, non meae imputas inhumanitati, quae tua, mi Bonifaci, est humanitas, fat scio, sed laboribus prorsum immodicis, et tibi non omnino incognitis. Amo et te, et totum hoc Amerbachiorum nomen. De te summam spem concepi, ex tuis literis, vel Politianum, vel Zasium illum alterum Politianum referentibus. Perge gnauiter, qua coepisti, gratissimam patriam sanctissimis moribus, et optimis disciplinis illustrare. Nos hoc iam ad iter accincti scripsimus. Argutissimis Zassii mei litteris respondere non vacabat. Vbi dabitur otium, vel libris hominem prouocabo. Solus Germanorum mihi videtur loqui. Bene vale. Basileae.

Epist. IV.

S. p. Orta est hic nobis noua Comœdiola, quum haectenus Luscinus constanter et scripserit et dixerit, se institutum

8

fuisse a Ioanne Willingero et eius haeredibus in totam hanc domum, adeo ut illi non liceat cuiquam cedere ius suum, et ego, quum Tribunus ageret de locando, semper exceperim domum liberam, ne precium quidem pactionis receperim, nunc Vdalrichus Tribunus petit pretium pro quindecim mensibus retroactis, ostenditque litteras procuratoris Ioannis Leblin, The-saurarii regis Ferdinandi, quibus admoneri iubeor, ut migrem ad festum Ioannis proximum. Ita bis debeo, Luscinio magnam gratiam, quod eius clementi permissu haecenus usus sim aliqua domus parte, Tribuno locatori triginta florenos, quum plus quam octo Coronatos antea dederim liberaliter absque pacto. Quum Glareanus diceret, non esse praestitam conditionem, quam exceperam, Trib. respondit: Potest agere cum Luscinio. Quasi ob aliud exceperim domum liberam, quam ut ne agerem cum Luscinio. Et Luscinus non semel praedicauit, se colloquutum cum Tribuno, eumque aliud ipsi dixisse, quam dixerat mihi. Rem scripsi

Tribuno, & addidi epistolam Luscinii manu scriptam, in qua ter vindicat sibi ius in hanc domum totam. Tribunus nondum respondit; cuius cuniculis haec agantur, nescio. Furiosus Eccius, imo terque quaterque rabiosus, multis nobilibus persuasit, Erasmus esse summum Haereticum. Caesar colligit ab omnibus Principibus Chirographa, qui velint adesse restituendae Ecclesiae. Videtur illud vereri, ne post excussos Monachos et sacerdotes tandem excutiantur et ipsi. Quid futurum sit, nescio. Ego aliò cogito, sed nondum statui, quò. Si tibi commodum esset exspatiari feriis paschalibus, conferemus quaedam, quae nolo litteris committere. Bene vale. Friburgi 8. Cal. Apriles.

Erasmus tuus.

Epist. V.

Quid ais, Bonifaci charissime? An me non sollicitum habeat melior animae meae pars? Quam inaeestimabilem thesaurum amitterem, si quid fecus accideret!

A 5

Hic video omnes minime sollicitos, at ego non possum omnem curam ponere, dum haec exordia mecum reputo. Tua Pallas suggeret animo tuo, quod maxime erit in rem tuam. Hieronymus Frobenius habet in manibus pecuniae meae in auro 198. Coronatos solatos, et XI. Coronatos in testonibus, cum 40. Cruciatibus. Opinor te nauigio peruenturum Neapolim. Reliquum iter tutum est. Gratum esset, si eam pecuniam tecum adferas. Nescio quid Hieronymo bellatori perferoci possit accidere. A quo officio si quid est cur abhorreas, malim tamen eam pecuniam vel apud te vel apud socerum tuum esse. Bene vale cum fratre Basilio et vxore. Quidquid a me praestari poterit, scito tibi paratissimum esse.

Gaudeo te nondum exisse. Nam hoc indicarat quidam agi. Scripsi Hieronymo de pecunia. Si verbo monueris, dabit.

Erasmus vere tuus.

Epist. VI.

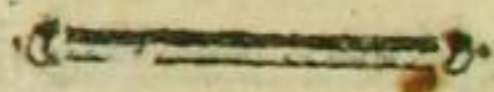
S. Si fas esset hoc agere die festo, testamentum descriptum est. Si Notarius erit praesto, ceteros facile colligam. Ad horam secundam, aut mox post quartam. Non est properandum. Sed nunc utcumque valeo, quomodo valiturus sim, nescio. Vale.

Epist. VII.

S. p. De puero res nullius est momenti, nec erat locus de damno faciendae mentionis. Ille nihil petiit. Quod datum est, ultro meo iussu datum est, et recte datum est.

De Alcinoi Apologo diuinatio est, cui non est tutum fidere. Pro amica consolatione gratiam habeo, quamquam tu *ὑπὸν δεραπέυεις*. Mors Archiepiscopi *πρόφασιν ἐστίν*, alia sunt quae pectus vrgeant.

Cogito de renouando testamento. Si is, quem prius haeredem institui, non abhorret ab onere, non mutabitur. Sic tracta-

bo rem, vt longe minus habeat negotii, et plus commodi. Nam de excudendis libris post fatum meum prorsus abiiciam. Quid igitur ille habeat animi, scire cupio per te. Bene vale cum omnibus tibi charis. 15. Ianuarii.

Erasmus Rot.

Epist. VIII.

S. p. Si legisti naenias Ecclesiarum Argentinensium, velim annotes, vbi maxime mentiuntur. Nam mihi pleraque sunt ignota, praesertim quae gesta sunt Tiguri, aut Bernae, aut apud S. Gallum. Nam iste asseuerat, nihil vsquam factum per tumultum. Respondi obiter, nisi quod in codice meo finis abest, quod illi fortasse studio fecerunt, quod illic Nouimagus more scorpionum in cauda gestarit venenum. Non sum editurus, sed mittam aliquot amicis in aulam, vt agnoscant, quales sint artifices. Nolim tamen istis subolere, quod ipsorum naenias vel lectione sim dignatus. Augustae rumore spar-

serunt, eum librum tam male habuisse, ut in phrenesin versus perierim. Nec dubito, quin Epphendorpius per subornatos hoc sparserit. Scripsit Carlewicius, illum 20. dies ambisse colloquium cum Duce, nec datum responsum. Non dubito quin aliquid moliatur summo ingenio instructus a Nouimago. Caesar misit diploma satis instructum de condendo testamento, non obstantibus quibuscumque.

Epist. IX.

S. p. Nisi mihi perspecta esset tua singularis prudentia, monerem, ut temperares linguae tuae libertatem, si modo loqueris isthic, ut mihi scribis. Nondum apparet, quo res sit inclinatura. Nonnulla spes affulget non quidem pacis, sed excludendi belli. Eccius Augustae facinus se dignum designauit, de quo aliàs. Opto te cum tuis quam optime valere. Melchioris nomen pro Meltingero Quirinus meus supposuit, qui sapit quidem, sed non omnibus horis. Expecto quid placeat libel-

lus meus. Etiam atque etiam vale. Mitto exemplar litterarum rursus ad Alciatum, quod intelligam, superiores illi non fuisse redditas. Rogo cures vt accipiat.

Agnoscis tuum.

Epist. X.

S. p. Si parum probas consilium meum nihil miror; non enim electum est, sed adactum. Decreueram silentio deuorare ganeonis otiosi improbitatem; sed ille nullum facit finem, nec pudet quidquam. Vt primum venit Augustam, expetiit colloquium cum Duce Georgio. Dux per internuntium respondit, se deliberaturum; post multos dies rediit, idem postulans; Dux respondit, se dedisse negotium Simoni Pistorio, vt illum audiret, si quid haberet. Respondit Epphendorpius cum stomacho, sibi nihil esse negotii cum Pistorio, velle conuentum Ducem, apud quem esset falso delatus, moxque discessit indignabundus. Itaque quieuit, donec Pistorius et Carlewicus ob negotia redirent in pa-

triam. Cum rursus instaret, Dux dedit
 negotium Iulio Pflug, ut audiret querelam
 Epph. Huic, quoniam totam causam
 ignorabat, expleuit ambas aures vanissi-
 mis fabulis, adeo ut Dux veluti studiosus
 meae quietis scripserit, ut Iulii litteris ha-
 berem fidem. Scripsit ipse Iulius episto-
 lam eruditam et amicam, sed quae teste-
 tur, ipsum ab Epph. nihil audisse nisi
 mera mendacia. Misit simul exemplar
 praefationis a me promissae, addens, si
 eam agnoscerem, Duci videri consultum,
 ut dicato libello redimam mihi otium.
 Dux petiit, ut quamprimum responde-
 rem, quum ipse iam pararet abitum. Nam
 Cochleius vetuit, ne ad ipsum mitterem
 Augustam, quod post triduum crederet
 abiturum Principem. Respondi per prae-
 fectum Brisacensem, necdum habeo re-
 sponsum. Haec data opera artifex procu-
 ravit sub abitum Principum, ne spatium
 esset respondendi. Insinuavit se in fami-
 liaritatem quorundam meorum, expisca-
 turus, si quid de ipso. Vidit litteras,
 quas scripseram Ioanni Fabro. Vidit quas

Henkello, tametsi in his nihil de Epphendorpio. Nec dubito, quin idem fecerit apud alios multos. Primo illius aduentu sparsus erat rumor, me sic offensum libro Argentinensium, ut inciderim in phrenesim, et ea perierim; nec dubito, quin id illius arte sit sparsum. Post apud multos praedicauit, me Basileae coram magistratu flexis genibus ab ipso petisse veniam. Hunc itaque libellum curauit excudendum, in quo tamen nullo verbo laeditur Epph. Sed post cognitam veritatem intelligent, qui illum audierunt, aut illius legerunt literas, quanta sit hominis vanitas. Bene vale. Friburgi. Prid. vigiliae Simonis et Iudae.

Epist. XI.

S. p. Vereor, mi Bonifaci, ne ista quae narras, quamlibet τραγικά, nihil aliud quam praeludia sint τραγικότερων. Et vndique sese ostendunt eiusmodi tumultuum minae, ut nesciam, quid tibi consulere debeam. Pontifex quid non persuasurus est
Caesari

Caesari post beatissimorum pedum oscula?
Nec difficile est diuinare, quos spiritus
cum suis habeat ille sanctissimus. Apud
Brabantos plane regnant *πρωχοτύραννοι*, clam
fremente populo. In Anglia res sunt tur-
batissimae, non solum ob Cardinalem de-
iectum, verum etiam ob dissidium Regis
et Reginae. Cardinalis Campegius reli-
quit Angliam, nullo alio responso edito,
quam: Res magna est, amplius deliberan-
dum censeo; quum in hoc esset accitus,
vt negotium expediret. Atqui ne dicere-
tur nihil egisse, satis magnam auri vim
extulerat Caletium, sed intercepta est prae-
da, non dubito quin conniunte Rege.
Sed hanc Iliadem ex Dilfo cognosces. Co-
mes Palatinus, suppetias ferente Lantgra-
uio Hessiae, velitatur aduersus Cardina-
lem Moguntinensem. Quin et Turcam
hic metuimus irritatum. Interim Caesar
indulget osculis et pompis Italicis, non
sine maximis impendiis. Rubra crux rur-
sus erecta est apud Brabantos aduersus
Turcam. Monachi pingunt Turcicae cru-
delit. exempla, ac vociferantur strenue,

B

sed nemo dat obolum. Nos hic in oppi-
 dulo nec tuto, et vndique cincto hosti-
 bus, quos non paucos habet etiam intus,
 velut inter saxum et saxum sedemus,
 omnia Deo committentes. Tu tuum ipsius
 animum inprimis confules, an expediat
 vel nunc solum vertere. Opinor, non male
 cessurum, quod foceris consilio susceperis.
 Multi demirabantur, in tali rerum statu
 isthic residere; ego certe mirabar, sala-
 riolum et istorum pollicita tantum apud
 te valuisse. Harum aedium domina nup-
 sit marito, qui nec emtorem vult, nec
 conductorem. Dicitur huc breui commi-
 graturus. Mihi demigrandum erit. Bra-
 banticae Tragoediae Catastrophen audire
 malo, quam spectare. Interdum cogito
 Patauium, sed negant, in Italiam vlli
 iter esse tutum, ob rusticos insidiantes mi-
 litibus a Venetis dimissis.

Vellem te cogitare de negotio Regis An-
 gliae, non quod illi me velim admiscere,
 quod Cardinalis Campegius non est ausus.
 Probabile est, ingentem caedem orituram

in Anglia, nisi exstiterit certus heros. Contra durum est, Reginam, quae illi tot annos conuixit, toties abortiit, tandem filiam elegantissimam dedit, repudiari; et tamen ex hacce negant esse spem prolis, medicorum vt opinor iudicio.

Quod duxit a fratre relictam, non repugnat iuri diuino, et intercessit Pontificis diploma. At Rex apud populum testatus est, se numquam habuisse rem cum illa animo maritali. Illud verum est, adhuc sub tutoribus agens vehementer reluctatus est, ne duceret hanc vxorem. Sed quum a tutoribus varius iniiceretur metus, etiam ne regno excuteretur, et excussus, vt ibi mos est, occideretur, duxit, sed vt satis indicaret, se non ex animo ducere. Quod si abstinuisset ab illa, et amoto metu declarasset animum suum mature, tale quidam esset, quale fecit Lodouicus 12. Rex Galliarum. Quidam consulunt, vt filia nubat alicui magnati, ex eo coniugio natus succedat in regnum. Sed praeterquam, quod incertum est, an ea res exclusura

fit seditionem, obstat illud quoque, quod Rex apud populum professus est, se numquam cum ea congressum animo coniugis, quae vox illam facit notham. Tantum superest, an res, etiam si fuit verum coniugium, sit dispensabilis, ob publicam tranquillitatem. Si paras migrationem, quo maturius id feceris, hoc meo iudicio feceris tutius. Bene vale, amice incomparabilis. Friburgi. 17. Cal. Febr. vxori et fratri s. p.

Erasmus Rot. tuus.

Mitto libellum de remediis sudatoriae pestis. Apud Brabantos subinde incendunt aliquot, quo simul et haereses purgent et aërem. Nam eo suffitu putant repurgari coelum.

Epist. XII.

S. Quid scripseris superioribus mensibus, non memini, nisi ceu per somnum. Illud certe gaudeo, patriam agnoscere, quem habeat thesaurum, teque sic a diuersis ciuitatibus ambiri, quamquam, vt

tuum ingenium habeo perspectum, non relinques patriam. Tua tamen Minerua tibi suggeret felix consilium. Ego precabor, vt quidquid decreueris, tibi tuisque bene vertat. Quid oneris habeat *συνδίκη*, nescio, aut quid adferat salarii. Tuo genio conuenit munus, quod amplo censu quam minimum habeat molestiarum. Mature statues, nam pendere miserum est.

Hieronimus tibi dedit verba. Scripseram illi, me Sabbato ante dies octo coepisse respirare, nimirum coelo mitiore, sed nocte consequuta turbinem obortum mihi reuocasse totum malum. Nunc tri-duo commodius habeo, sed non ausim mihi placere, quando vna nox subito renouat omnem Tragoediam.

Rogo significes, quid debeam Pharmacopolae. Opus est frequenter opera amicorum, pecunia nondum est opus. Si non pateris me soluere, fiet, vt non ausim tibi quidquam posthac committere.

Defunt mihi calami scriptorii. Si tibi

superest vnus aut alter, mitte; habeo duos ex tuo dono, sed nimium graciles.

Quod meus es, ac meus esse cupis, Vir egregie, isthuc, mihi crede, facis mutuum. Ego Bonifacium amicum in magna felicitatis parte duco. Vale cum tibi charissimis. Basilio germano salutem plurimam. 8. die Februarii.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. XIII.

S. p. Nos hic iam dudum licitamur aedes boni nominis, sed iniqui pretii. Hodie aut ero dominus, aut nunquam. Eas tibi licitor, magis quam mihi. Si quem putas fore, qui petat Sadoletum, fac significes. Simulque fac sciam, quam dextro Mercurio causam egeris tuam. Bene vale cum tibi charissimis. Friburgi. 6. Cal. Julias.

Agnoscis tuum.

Epist. XIV.

S. p. Vide domum foceri tui; nam fumarium absolui potest intra biduum duntaxat, quod ad vsum attinet. Nihil statuas certo, nisi te huc reuerso. Si maneo apud focerum, curabitur ne quid habeat ex me molestiae. Prandebo cum meis, et nihil non faciam meo sumtu. Bene vale.

Epist. XV.

Huic fasciculo obducito tunicam, ob signato funiculo, sed ita ne quid perfores ob syngraphas inclusas. Intus adde tantum haec verba: Faceres mihi rem valde gratam, si curaris quod his litteris petitur, quas his inclusimus. Reliqua lege solus; Nam non expedit alium quemquam esse conscium.

Epist. XVI.

S. p. Iacobus Sadoletus in suis ad me litteris queritur, raras abs te meque venire litteras. Ait se legisse omnia, quae Pius

in me scripsit. Oro, ut si detur oportunitas, cures meam epistolam ad illum perferendam, simul mittas, si poteris, libellos quorum altero respondi Pio, altero Theologicae facultati. Ego venabor occasionem, eosdem ad illum mittendi, si qua forte ad illum perueniant. Id enim ille petit suis litteris. Vereor ne Caesar moueat nobis aliquid nouae tragoediae. Bene vale. 4. Cal. Martias.

Epist. XVII.

S. p. Me multis iam diebus rumpit sceleratissima tussis, nec potest desinere. Ut leuissimum illum Turbunum magnus perdat Iupiter, qui me in has turbas coniecit. Ipse decubuit calculo usque ad extremum vitae periculum, sed reuiuiscit.

Pro faxis fumarii petit octodecim libras basilienses. At ego audiui illum Theologo dicentem: Non magno constabunt, quatuor aut quinque florenis. Magister artium.

Si huc esses transmigraturus, non foret

incommodum quod offero. Sed eius rei non video magnam spem; quare consilium aliud quaeretur, si tu repudias, quod proximis obtuli litteris.

Iucundum erit, si cognouero, te cum tibi charis recte valere. Basilio salutem plurimam.

Epist. XVIII.

S. p. Si quid nactus es de Alcinoi apologo, quaeso vt per hunc significes. Aut si quid aliud est, quod me scire voles. Nam hoc prouerbium femoui a reliquis. Bene vale cum omnibus tibi charis. Prid. Epiphaniorum.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. XIX.

Oro vt prima quaque occasione hanc epistolam mittas Sadoletto. Te ipsum expecto, quod vt erit gratum, ita nolim tuo incommodo fieri. Vale. 27. die Aprilis.

Agnoscis tuum.

B 5

Epist. XX.

S. Reuixisse te magnopere gaudeo. Si quid meus Iacobus isthic effutiuit temulentus, aut designauit quod me referat scire, poteris per hunc tuto scribere. Est enim mihi spectata hominis fides. Bene vale.

Epist. XXI.

S. Priusquam sumamus operam in scribendo, vellem explorare te, num tribunus velit hoc negotium tua causa recipere, et an sit illic diutius commoraturus; dein an Iacobus Sturmius absit in aliqua legatione. Syngrapha mea habet de auro in auro; tanto minus erit sarcinae huc apportanti. Remitte exemplar epistolae ad Copum, ac vale.

Epist. XXII.

S. Ipse vix semiuiuus, ex animo doleo calamitatem domus focerit; hanc domum puta esse tuam. Vbi commodum erit, lubens tecum quaedam communicauero coram. Bene vale.

Epist. XXIII.

S. De declamatione per Caluum reddita nihil omnino memini, nisi forte sentit epistolam liberius scriptam. Excutiam tamen schedas meas, et si quid tale comperero, faciam quod iubet. Ante complures menses accepi ab eo epistolam non tam prolixam, quam amicam et elegantem, vna cum Sucqueti litteris. An postea scripserit nescio. Bene vale.

Agnoscis.

Tua ilico curavi, sed nihil responsi ad me allatum est, et properat auriga. Vale.

Epist. XXIV.

S. Non est animus ad tam stulta conuicia quidquam respondere. Aut ego nihil iudico, aut homo simpliciter insanit. Iunxit copias suas Epph. et illi instillauit in aurem aliquid arcani. Nam fuit olim congerro meus. Nam et Epph. minitatur atrocem librum. Hoc tamen nugamentum contra edictum Senatus Argentinensis fur-

tim excusum est, nec loci, nec typographi prodito vocabulo. Reliquerunt locum, diem et annum epistolae scriptae, ut lector existimet hic excusum. Hae sunt technae veteres Epphendorpianae. Sic lusit in libello Othonis. Inueniet aliquando Deus τὸν παμμίανον. Me corripuit nescio quae valetudo ex aëris siccitate; nullis remediis possum recludere aluum. Bene vale, mi Bonifaci. Si quid voles in aulam Caesaris, hic meus Liuinus eo properat, vereor ne minus feliciter; fortassis et Thrafonis libellus furtim est alicubi. Subodorato. De Budaeo scribam alias. Rursum vale.

Epist. XXV.

S. Superest orare superos, ut omnia vertant in bonum exitum. Regem tali Labyrintho inuolutum doleo. Si hic calculus excantari possit è vesica, caetera fortiter ferrem. Bene vale cum tuis omnibus.

Erasmus tuus.

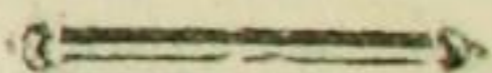
Epist. XXVI.

S. p. Adest equidem Epphendorp. dira
spirans ac iudicium minitans. Renano vi-
detur consultum, vt cras in aedes Beri
veniamus ad colloquium, experturi, num
res verbis inter nos transigi queat sine tra-
goedia. Optarim te adesse, si commode
possis. Nam mihi litigandi nec vsus est,
nec ocium. Bene vale. Noctu delibera.

Epist. XXVII.

Constat, Erasmus plus praestitisse,
quam exigebat arbitrium.

1. Primum praescripsit, vt scriberet Duci;
hoc erat vltra pactum.
2. Praescripsit, quae deberet admiscere;
et hoc vltra pactum.
3. Exegit vesp. vt mane essent paratae lit-
terae; et hoc vltra pactum.
4. Vt ab ipso lectae, ipso praesente, sig-
narentur; et hoc vltra pactum.
5. Vt ipsi traderentur mittendae; et hoc.

6. Exegit praefationem libri nondum nati. Et hoc.
7. Nec Erasmus promisit inscriptionem, nisi amicitiae nomine. Et ita si sensisset Epphendorpius, ex animo factum amico. An hoc praestiterit, nescio. Certe ipse in litteris fatetur, se effuisse de multis nostris libris &c. Et epistola, quam iactat, habet conui-cium perfidiae.
8. Vt nihil horum constet, non licuisse. Etiam si fuisset praescriptus dies, quod omnes norunt, qui me norunt.
9. Ante proximas nundinas nihil possum illi polliceri. Solus superest libellus Chrysofomi graecus, qui nec illi conuenit, et ante sesquiannum promisi Cartusiano cuidam optime de me merito. Hunc dicabo si velit, quamquam non obligor.
10. Sententia: Petit quod fieri non potest, quodque non debetur ex arbitrio. Si quid interim molitur inimice, faciet contra fidem compromissi.

Numerant dies profectiois ad nundinas. At iam oportebat librum esse paratum, si esset excudendus.

Epist. XXVIII.

Si recte vales cum tuis, est quod plurimum gaudeo. Nos, gratia superis, utcumque valemus. Si quis obtinget, per quem scribas Alciato, quaeso ut eidem committas has litteras ad Petrum Castellanium, qui agit apud Biturigas. Cura ut quam optime valeas cum tibi charissimis. Non est quod haec res te sollicitum habeat; non est magni momenti.

Epist. XXIX.

S. p. Rogo ut quum primum licuerit, mittas nobis libellum Luteri de bello aduersus Turcas. Ioannes a Lasco excusat se de silentio, quod me noluerit inuidia grauare. Nam inuolutus est negotio fratris cum Turca bellantis aduersus Ferdinandum. Iustus Regis Secretarius scripsit, illum esse factum Episcopum in Vngaria,

et eo iam profectum esse, nescire tamen,
vbi resideat. Doleo vicem hominis. Id
eo scribo, vt per te sciat Beatus. Tam-
etsi fatius arbitror, non spargi rem latius.
Bene vale. Media nocte. Saluta mihi Ba-
filium de nota meliore cum vxore.

Agnoscis tuum.

Epist. XXX.

S. p. Quid hoc saeculo miserabilius? aut
etiam iniquius? Spero, fortunam tuae
prudentialae tuaeque integritati responsu-
ram. Etiam gratias agis? Non potes esse
tui dissimilis. Nondum videris agnoscere
animum meum. Gratum est, quod nun-
cias focerum nondum redisse. Demirror
tamen moram tam diutinam. Suspicio il-
lum aliquid agere in aula Caesaris, alio
praetextu. Cupio te cum tuis omnibus
quam optime valere.

His obfignatis accepi alteras litteras tuas
parum laetas. Sed tu fac sis animo phi-
losophico, et homo natus casus humanos
moderate ferto.

Epist.

Epist. XXXI.

Age, patiar hic quoque te vincere, quando ita vis; sed posthac non dabo tibi similem occasionem. Dissimulandum erat, quod mihi pararetur ille pulvis. Extrudunt suas materias euanidas. Quod in hoc puluere praecipuum est, rebarbarum, ni fallor, putre est. Quem Ephorinus curavit, erat elegans. Medicus erat.

Gratum est missos esse calamos. Raeto egi gratias, cui curabis reddendam epistolam.

Gaudeo tibi auctam fortunam cum dignitate. Cupio te cum tibi charissimis quam prosperrime valere. Friburgi. 21. die Febr.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. XXXII.

Hunc ludum mihi semper praefagiit animus, ac vehementer mihi foceri consilium. Utinam me fallat augurium minitans atrociora. Vehementer cupio scire,

C

quo in statu res tuae sint. Nam hic parum laeta nunciauit. Mihi pulchre conuenit cum hoc coelo, sed admodum displicent haec rerum prooemia. Dominus tueatur innocentes. Bene vale, Vir animo meo charissime, cum fratre optimo. Datum Friburgi. 17. Cal. Iulias.

Agnoscis tuum.

Epist. XXXIII.

S. Ioachimus medicus spem nobis fecit tui aduentus. Nos quasi de Calcaria in Carbonarium, ab apophthegmatibus ad prouerbia reuoluti sumus. Si tibi fertilissimas iureconsultorum segetes spatianti forte occurrerit aliquid, quod existimabis nobis fore vsui, quaeso vt communices solito tuo candore. Bene vale.

Epist. XXXIV.

S. Habeo gratiam. Si quid nouorum accesserit, indica. Quis tibi dixit, canem in eadem tegula dormientem esse prouerbium? Decepit te. $\varphi\alpha\sigma\iota$. Multa iam exi-

erant manus meas. Multa iam antea pro-
dideram. Bene vale.

Erasmus Rot.

si forte manum non agnoscis.

Epist. XXXV.

S. p. Libellum gloriosi Sepuluedae iam
bis acceperam, primum e Lutetia illic ex-
cusum, mox e Roma, vbi primum ex-
cusus est. Sunt merae naeniae, nec video
esse dignum vlllo responso. Alia magis vr-
gent. Iniecta erat spes aduentus tui, sed
ea fefellit. Si omnia sunt ex animi sen-
tentia, vehementer gaudeo. Vale cum
tibi charissimis. Frib. postridie Eucha-
ristias.

Hodie venit ad me meus Cacabus, di-
eens, illum cui iusseras committi litteras
ad Alciatum, nusquam inueniri in rerum
natura. Admiratus, quid esset, iussi ex-
hiberi tuum epistolium ad Cacabum. Pro
Bernardo legerant Burcardo, et pro Melin
Meliti. Iussi vt adiret Secretarium Sena-

C 2

tus, et quaereret Bernardum Melin, et inuentus est. Sed nae tu vir prudens es, qui stipiti committas quidquam. Bernhardus ille non mutauit institutum, sed ait se expectare Antonium Bletzium, venturum opinor ad Calendas graecas. Haec adieci contante Albano Medico. Vale etiam atque etiam, *φιλική κεφαλή.*

Epist. XXXVI.

S. p. Perplacet Syngrapha. Alteram exuram. Non dissuaserim illi amico nostro, vt accipiat oblatam conditionem, si modo respondeat *ὁ μισθός.* Nam mihi videtur nimium familiaris Sireni blandissimae *ἀπραξία.* Itaque expediet illum ad negotia pertrahi, vt excutiat illam desidiam. Res est in sinu, nec discingor. Vale. 4. die Febr.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. XXXVII.

S. p. Litteras tuas priores pistor meus mihi reddidit, nec interim obtigit, per

quem scriberem. Tu nihil inuita dices faciesue Minerua. Tuus animus tibi fuerit consultor optimus. Nisi abhorreret ab aula, egregius gradus fuerit Dolae profiteri. Et tamen illic non absque digladiatione profitereris, quum, ni fallor, genius tuus aequè abhorreat a concertationibus atque ab aulis. Animal es domesticum ac cicur. Nec temere feliciter cedit *δεομυχέϊν.*

Libertas ista an diu sit duratura, nescio. Vereor, ne profecto Caesare redeant ad relicta, vel dissimulata potius. Sed futura praescire, Dei est. Quare ut fruaris fumo *τῆς πατρίδος γαίης*, excogitandus est tibi color, quo Dolensibus satisfacias. Excusabas conditionem ignotam. Ea iam delata non omnino maligna, aliquid noui comminiscendum est, quam ob rem quod offertur non accipias.

Vt delicatus puer a mamma matris possis abesse, tamen vxor cum liberis, & foceri affectus non leues sunt remorae. Qua-

re quod facturus es , fac certa animi destinatione. Nam pendere miserum est. Bene vale. 20. die Aprilis. Basilio salutem plurimam.

Epist. XXXVIII.

S. p. Vt video , magnificentius de te sensi , quam pro re. Non dubitabam , quin domi haberes tria millia florenorum. Certe dignus es centum millibus. Si iniquitas temporum aliaeue cauffae obstant , quo minus existimes tibi commodum accipere quod offero , non ero tibi posthac molestus. De oculata die non est quod labores. Satis est , si prima solutione dentur ducenti floreni pro vno tantummodo , tertio centum. Hic si quid est commodi , in nullum transferre malim , quam in te tuosque ; Sin aliud obstat , non ero posthac molestus. Nihil tamen agam cum alio , ni prius acceptis tuis litteris. Nec est quod mihi gratias agas. Arbitror omnia mea tua esse. Opto te cum tuis quam optime valere. Saluta mihi Grynaeum

amanter, et Basilium. Friburgi. 25. die
Ian.

Epist. XXXIX.

S. p. Nec conuictorum nec quaestus sum
avidus; tamen quoniam video sic affec-
tum Danielelem moribus humanissimis, re-
cipiam illum ad mensam duntaxat. Nam
domi non est locus cubiculis. D. Polo-
nus gaudet illum accessurum. Non pos-
sum minus accipere quam florenos tres
in singulos menses. Vellem illum dicere,
quod daret 3. et dimid. Tantum enim
dat Polonus. Aut certe ne exprimat
summam, sed dicat se daturum, quan-
tum ego petiero.

Si habet tuus hortus Basilicam & Thy-
mum, optarem paullulum. Redde Da-
nieli suam epistolam et libellum. Vtrum-
que perlegi non indiligenter. Bene vale.

Epist. XL.

S. p. Scripsi ante paucos dies per homi-
nem certum. Per hunc a nobis conduc-

tum poteris significare , si quid velis.

Hic multi aegrotant , quidam etiam moriuntur , et in Anglia quidam amici excusant morbum. Nam illinc aliquot epistolas accepi de rebus meis certa nunciantes. Morus adhuc est in turri , sed mitius habetur. Nam Rex permittit , vt vxor et liberi ad eum accedant. Roffensis est in loco angusto , nec habet praeter vnum famulum.

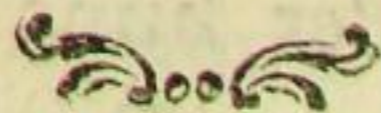
De pensionibus alter negat se debere , alter soluit dimidium , quod bona ipsius fuerint a Rege confiscata. Bene vale, 18. die Febr.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. XLI.

S. Legi arcana tua , sed imprudens. Omnino credidissem epistolam mihi scriptam esse , nisi fecisset mentionem pharmaci. Bene vale. 15. die Maii.

Agnoscis tuum.

Epist. XLII.

S. Quoniam mihi feliciter solent cedere, quae per te ago, mitto nunc epistolam ad Sadoletum, cuius exemplar iterum missurus sum per alium. Potes addere vnum librum Basilii de Spiritu sancto a me versum, et vnum declarationum nouarum.

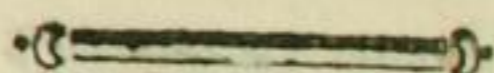
Mitto tibi dono volumen epistolarum palaeoneon, quarum prima tecum litigat.

Qui has reddit Ioachimus Gandauus, iuuenis est vtriusque litteraturae ac rei medicae pulchre callens. Bene vale. 27. Augusti.

Petit Italiam, si quid per illum voles scribere. Ibit opinor per Augustam.

Epist. XLIII.

Heruagius iam bis ad me scripsit, quasi totum Ciceronem ad me receperim. Et hoc honoris mihi defert, vt solus in eum praefarer autorem. Existimabam te susce-

pisse hoc negotii. Mihi certum est aestate proxima ab hoc laborum genere feriari. Si forte nactus eris qui petat Sadoletum, mitte illi homilias a me verfas et Symbolum. Bene vale. 8. die Martii.

Epist. XLIV.

S. p. Incommode accidit iuuenis meus huc die Martis ad vesperam, dum paullo iam recessisset Trubbelmanus, Zasius epistolam tuam postremam misit sub noctem. Itaque non potui respondere. Cupio enim optimo viro in maioribus rebus gratificari. Vellem autem vt ad hoc exemplar fiat et mihi pyxis eiusdem pulueris. Mittam pecuniam primo quoque tempore. Vale. Die lunae. mane.

Epist. XLV.

S. p. Gratulor Ciceroni, qui tuis auspiciis prodibit in lucem. Sed vide, ne te non possis explicare a pistrino, si semel eo te conieceris.

Diuisio nihil habet difficultatis. Primus ordo est artis. Secundus operis, hoc est orationum. Tertius epistolarum. Quartus Philosophiae.

Editioni Cratandricae vidi quaedam adiecta ex Budaicis et meis citationibus. Aldus multa deprauauit. Vnum nominatim indico in prouerbio: Boui clitellas. In Adagiis, quae nunc adiecimus Chiliadibus, plurima loca cito ex M. Tullio. Si quid occurreret per otium, admonebo.

Gallus ille tuus homo leuissimus, rogatus a me, quantum accepisset a Sado-
leto, fassus est accepisse se quatuor capi-
ta, hoc est Coronam, et Quirino dixerat
duos. Exhibuit exemplar epistolae Sadole-
ticae. Epistolam aiebat interceptam ab
eo, a quo fuerat captus et tortus: non
ob aliud nisi quod suspicaretur, illum esse
Luteranum. Et tamen ad Pharelli preces
dimissus est; Odoratus ingenium homi-
nis, dedi potum et octo plappardas. O iac-
turam inquis. Imo bene collocatum est,

qui tantillo liberatus sim a tali artifice.
Mundus impletur talibus planetis.

Hoc coelum incommode me tractat.
Tu cura vt cum tuis quam rectissime va-
leas. Nam instat Martius.

Erasmus Rot. mea manu.

Epist. XLVI.

Profecto doleo, Virum optimum tam
tristi casu ereptum esse. Sancte mortuum
esse nihil miror, nam qui potuit aliter,
qui tam innocenter vixerat? Hoc Basilio
nostro contigit, quod ego saepius optavi
in his atrocissimis cruciatibus, qui me
non videntur relicturi, donec oppresserint.
Praecessit nos Botzemus, candidus ami-
cus. Et hic Abbas quidam illius hospes,
mihi bene volens. Supremae voluntati
parendum est.

Epistolam Sadoleti multo amantissime
scriptam accepi vna cum libro, de quo
quid Theologi sensuri sint nescio. Si scri-
bes homini, rogo admisceas amicam meae

erga illum voluntatis testificationem. Nam mihi scribere per valetudinem tutum non est. Tu fac in omnibus humanis casibus tuam Palladem adhibeas in consilium. Vale.

Etiam atque etiam te rogo, ut propter veterem amicitiam, quae tibi tuisque fuit cum domo Frobeniana, adsis Erasmo. Vereor enim, ne apud quosdam plus valeat lucri ratio quam pietatis. In eo solo superest Ioannes Frobenius, quem quidam conantur reddere mancipium gentis, quum potius deberet esse caput. Friburgi. 16. die Aprilis.

Erasmus Rot.

Epist. XLVII.

Hic iacet, ante diem fati praereptus iniquis,

Gentis Amerbachiae gloria prima,
Bruno.

Non tulit vxori superesse maritus amatae,
Turtur ut ereptae commoriens sociae.

Hunc nudae lugent Charites, Musaeque
trilingues,

Iunctaque }
Canaque } cum niuea simplicitate
fides.

Epist. XLVIII.

S. p. Nihil opus erat spargi de aduentu
meo, qui prorsus incertus est, et scis,
quam in huiusmodi negotiis soleam *σπεύδειν*
βραδέως. Accepi litteras tuas, quae mihi
fuere gratissimae. Et illi Viro tam con-
stanter tamque sinceriter amanti gratiam
habeo maximam. Bene vale. 25. die Ian.

Erasmus tuus.

Epist. XLIX.

S. p. Arbitror iuuenem phrysiū tibi
reddidisse meas litteras. Quod mones de
Alciato, iam olim factum est. Indicat hoc
illius epistola, quam ad te mitto. Non
memini quidquam de declamatione, et sus-
picor, Alciatum falli memoria, aut eum
cui commisit, non reddidisse. Excussis

omnibus schedis meis nihil tale comperio. Hic multa nouantur nescio quo euasura. Opus est serio consultare. Sed haec coram, si fieri possit. Sin minus, mittemus certum. Quid mihi gratias agis de oblato hospicio? quasi non magni beneficii loco ducturus sim, si dignareris ad complures dies domi meae facere quidquid velles. Ni te vnice amarem, succenserem, quod apud Glareanum cubare malueris. Sed humanum est, famula nostra iam rancida est. Bene vale. 3. Cal. April.

Saluta regalem illum.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. L.

S. Reges nolunt torqueri incommoditate scripturae, et mihi non est amanuensis. Cardinali scripsi manu mea. Si veneris post prandium, dabo exemplar epistolae. Vale.

Epist. LI.

Salve. Pultificum optime. Inhumanissimus sim, nisi iste animus mihi sit gratissimus. Inhumanus tamen sim, si te patiar in hoc officii genere diutius operam et impensam ludere. Nullo pultis genere delector. Vale. Hoc pro Lambarto respondeo. Nam illi non vacabat rescribere.

Er. Rot. tuus.

Epist. LII.

S. Vt omnia tibi laetissima opto, mi Bonifaci! ita isthuc eunti nescio quid mihi mali praefagiit animus. Sed Deo, hoc est animo tuo, et amoris in Alciatum, repugnare non sum ausus. Nihil est vita prius; Praestat periculose redire, quam isthuc perire. Totus orbis videtur ad insignem quamdam mutationem vergere, quae si succedat, fortasse Iura vertentur in iniurias. Ante omnia, mi Bonifaci! cura ut viuas et valeas. Nam umbrae nec Achilli placuerunt. Nos coepimus corpore reualescere;

cere;

cere; sed alia multa angunt animum; sed omnium maxime rumor, huc per Cartusianos transcriptus, quod Petrus Aegidius esset captus ut Lutheranus. Et ecce famulus adfert litteras, nihil esse dictum sinistri. At interim alterum miseramus. O regnum *μονομαχικόν*! O te felicem! Hic mirus est tumultus ob Euangelium; Sed hoc coram. Tu tantum cura, ut te videamus. Vides orbis tumultum. D. Alciato eris meo nomine epistola, cui tantum tribuo, quantum alii nemini. Haec scripsi a coena, ne nihil scriberem, mi Bonifaci. Commenda me Basilio, qui post abitum tuum numquam nos visit. Basileae. Natali Iohannis Baptistae. Anno 1522.

Erasmus ille vere tuus.

Epist. LIII.

S. p. Multo feliciter cessit haec profectiuncula, quam putaram. Non solum enim non offendit, sed firmiorem etiam reddidit valetudinem. Vnde conicio, et

D

prolixius iter profuturum. Vtinam contingat rerum tranquillitas! Placet haec ciuitas bene morata, non audio quemquam de quoquam male loqui. Basileae semper bene volam, cuius hospitio tot annos sat commodo sum usus, et cui vicissim, ni fallor, hospes fui non admodum incommodus. Oblitus sum soluere pro me meisque in diuerforio, homo simpliciter impudens, deinde pro viatico et equo tuo. Adeo mihi excideram sollicitudine componendae domus. Quamquam aliis innumeris nominibus tibi debemus, mi Bonifaci; Diminuendum erit aliquando aes alienum. Ancillae scrinium nondum aduectum est. Sunt in eo tres metae Saccharis, quas emi sex florenis et amplius; quid sit in mora, demirror. Olfacito, quid isthic agat meus Carcinus, et quoties nactus eris hominem certum, scribe, si quid isthic extiterit, quod mea referet non ignorari. Nos vicissim curabimus, ne nescias, si quid hic orietur noui. Bene vale cum vxore, et Basilio βασιλικῶς. Friburgi. 7. Cal. Maias. an. 1529.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LIV.

S. Accepi scrinium tandem, ac tuam epistolam omni saccharo magis saccharum, mi Bonifaci. In praesentia nihil aliud vacabat rescribere, nam properabat auriga. Hic habito corpore, apud te animo. Bene vale cum tuis omnibus, amice incomparabilis. Heri scripsi Hieronymo Frobenio. Friburgi. 3. Non. Majas. 1529.

Non opus est subdere nomen.

Epist. LV.

S. Accepi litteras ex Biturgia 9. Cal. Sept. scriptas, in quibus erant omnia laeta de Alciato. Si cessit, nuper cesserit oportet. Doleo fortunam hominis virtutibus parum respondere. Ista Enyo num patietur me de te ponere sollicitudinem? De litteris ad Castellatum ne sis anxius, minimi momenti, et misi alterum exemplar Francfordiam. Confido tuam providentiam prospecturam, ne quid res tuae detrimenti capiant. Nos, gratia superis, sat

recte valemus hactenus. Adrepsit in Germaniam pestis Britannica, quo malo non aliud formidabilius. Domini sumus, ille de nobis, quae volet, faciat. Bene vale, Bonifaci amicorum sincerissime, cum tibi charis omnibus. Frib. 5. Cal. Oct. 1529.

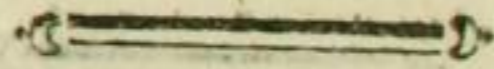
Erasmus Rot. tuus.

Epist. LVI.

S. p. Dii boni! quod habemus Evangelium, non modo falax et edax, verum etiam pugnax ac lucrax. Non dubito quin arte Conradi sit factum, ne Budaei nouum opus ad nos veniret. Facile credo, Budaeum in me non stringere calamum, sed eruditionis causa cupiebam videre. Nunc opera Conradi expectandum erit Pascha. Budaeus ut vir magnificus non dignatur attingere plebeios, sed quemadmodum in me subornauit versificatorculos, quorum vnus est Iacobus Tuffanus, ita in Alciatum, cui et ipsi male vult, subornat iureconsultos nescio quos. Fabulae partem cognosces ex epistola Vig-

lii , summae spei iuuenis. Si lues Britannica demigravit in Germaniam , nihil eo malo formidabilius , nec celerioris contagii. Apud Britannos ante annos ferme quadraginta exortum , numquam desit , licet subinde saeuit acrius. Vix credas esse tantum hominum in Anglia , quantum occidit , quum adhuc ignota esset vis morbi. Sudor est igneus , intra octo horas , aut paullo plures , tollit hominem , aut vitae spem porrigit. Qui caloris impatientia admittunt auram , subito praefocantur ; qui occlusis omnibus multo igni cubiculum incendunt , praefocantur ; si motis linteis contingat ventulus , actum est de illis , praesertim si aperiant axillas , quas ipse morbus sic astringit , vt , si velint , aperire non possint. Itaque lintea sudore putria sensim subducuntur non mota lodice , ac paullatim inferuntur munda excluso vento. Hac moderatione factum est , vt postea multo pauciores perirent. Quin repetit iterum atque iterum hominem noua contagio. Aiunt denique reperiunt a medicis praesens remedium , quod

D 3

cuiusmodi sit, nondum scire potui. Puto apud Anglos vix trigesimum quemque ab eo malo praeteritum. In familia Mori frequente nullum reliquit intactum, praeter ipsum et vxorem, nullum tamen sustulit, quod sciam. Quot flagellis admonet nos Deus, nec tamen emendatur. Si quando voles commutatione loci reficere animum ad dies decem aut quatuordecim, habebis apud nos cubiculum et lectum satis commodum, mihi que futurus es hospes multo gratissimus. Apparaui mihi nidum meo sumtu satis commodum. Si modo nancisci liceat bonorum lignorum copiam, caritatem vtcumque contemno. Nec est quod de sumtu cogites. Ingens lucrum mihi fecisse videbor, si liceat tua doctissima consuetudine vti frui. Saluta mihi Basilium et vxorem. Ipse vt quam optime valeas opto. Datum Friburgi. 4. Nonas Octobr. 1529.

Agnoscis tuum.

Epist. LVII.

S. Vtinam non coniecerit nos in falsum gaudium Hieronymus Frobenius, qui nobis spem praebuit tui ad nos reditus. Est abunde spatium in his aedibus. Erasmius nostrum dimisimus; Id adeo me inuito factum non est, ut iam pridem hoc procurauerimus, licet inscio puero: Verum audi fucum. Semper suasi, ut proficisceretur Louanium, neque prorsus abduceretur a litteris, donec plane pubuisset, quamquam iam nunc pubuit. Locus est elegans, Academia frequens, multae lectiones publicae, et quidem gratis. Adest illic Carolus Harstus domi alens aliquot honestos adolescentes; habet uxorem aptissimam his curis, quibus interdum opus habent pueri. Ipse conuictus nobilium, atque adeo principum puerorum nonnihil contulissent ad componendos Erasmi mores; tum omnes professores in aere meo sunt, nihil non facturi mea. His rationibus arbitrabar posse fieri, ut liberali consuetudine, hilarique bonorum conuictu,

elueret odium taediumque studiorum, quod ex illis tot carnificibus a teneris imbibit; qua de re coram audies prodigiosa quaedam. Verum hoc consilium numquam illis placuit, quod mihi tamen non debet admodum esse molestum, quum usque adeo non sit nouum, ut quoties de institutione pueri ageretur, cuiusuis consilium sequerentur potius quam meum. Decreuerant illum mittere Lugdunum, ut in taberna Melchioris periret frigore, fordidoque et longo seruitio fieret, ut numquam erigeret animos. His rebus ita pendentibus, venit huc Hieronymus abduciturus Erasmus. Seductum rogavi, quid esset decretum. Ait, totum mutatum consilium; decretum, ut iret Lutetiam, nec adhuc a studiis in totum abduceretur. Admiscuit autem quaedam, quibus indicabat, forte Erasmus adhuc Basileae hibernaturum. Id tamen diffuadebam multis argumentis, tamen aliis intentus non satis animaduerti fucum; Eum nocturna patefecit cogitatio. Audio, Oecolampadium habere commercium cum ea fami-

lia. Occasionem dedit Chryfostomus. Ei communicarunt consultationem de puero. Is consilium dedit, vt maneret Basileae sub disciplina Cyrenaei. Cum oderint literas, tantum spargunt fumos professionum, partim quaestus gratia, partim vt aetatem simplicem in haeresi sua confirment; et me suspectum habent, quod soleam amicos ab huiusmodi addictionibus auertere sedulo. Mane iam conduxerant equum Erasmo. Exposui Hieronymo, quid suspicarer; et inter multa hoc adieci, mihi videri hoc consilium esse pessimum, sed tamen habere me rationem, qua id ferrem moderatius. Roganti quam tandem, vt exuam, inquam, affectum, quem hactenus habui in Ioannem Frobenium, cui hactenus ne mors quidem viri quidquam detraxit. Non dubito, quin isthic adsit Georgius, qui mouet hanc machinam; Metuit, ne puer euadat parum haereticus; quumque puer simplici natus ingenio, et ad omnem nutum cuiuslibet plus satis obsequens, tot annis a tot carnificibus excruciatum sit, vsque ad integrae mentis

D 5

iacturam, nunc rursus hoc agunt, ut fae-
 uitia, quod superest mentis, obtundant,
 ac perpetuo puerum faciant. Ni fallor,
 peregit annum 16. et Hieronymus subin-
 de asseuerat, illum nondum egressum an-
 num 14. Iam non nouum est, si cuculi
 ouum alieno nido suppositum exclusit no-
 bis pullum qui τὸς γυναικῶν deuoret. Nec
 mirum est, si pro nihilo ducit filium,
 qui patrem semper habuerit pro ludibrio.
 Sed de his latius coram si venies; quod
 ut quamprimum tuoque commodo facias
 opto. Interim hoc opellae mihi praestes
 rogo, ut dissimulanter olfacias, quid agant
 de Erasmo, et quid moliatur Georgius,
 opinor et Carinum adesse. Postremo fabu-
 lare cum puero, et expiscare, ecquid sibi
 gratuletur de relicto Friburgo, quoque
 sit in nos animo. Nec enim videtur ha-
 bere tantum ingenii, ut agnoscat discrimen
 inter bene meritum et male meritum.
 Etsi haberet decem patres, non tractarent
 illum amantius, quam a nobis tractatus
 est. Nihil illo Hieronymo fucatus, qui
 cum prius patrem impie contemserit,

coniuratus cum tali vxore , nunc eam con-
iecit in tale matrimonium. Superest per-
dendus Erasmus. Haec liberius in sinum
tuum , qui nosti , quae dicenda , quae ta-
cenda. Si differs aduentum tuum , et ha-
bebis certum hominem , per quem scri-
bas , significa nonnihil de mysteriis. Be-
ne vale. Friburgi. prid. Non. Nouembr.
1529. Non relegi.

Erasmi tui manum agnoscis.

Nescio quis castiget Budaeana. Quae-
dam deprehendi errata , ni fallor. Col. 1.
vers. 12. *κατηγόρος* scribendum arbitror.
Col. 13. vers. ab initio 6. *βουλή* puto scri-
bendum. Col. 18. vers. 16. *ἐκεῖνος* male ha-
bet. Col. 19. vers. ab initio XI. pro *ἔϊκους*
ἄϊκους scribendum. Si videtur mone Be-
belium.

Epist. LVIII.

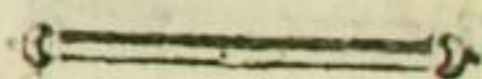
S. Non obstabam , quo minus iret Lu-
tetiam , licet maluissem puerum ire Lo-
uanium ; tantum haerere Basileae , et au-
gere scholam Euangelicam , et in Herua-

gii carnificinam retrahi nolebam. Quod
 abductus est, id meo consilio fuisse pro-
 curatum, verissimum est; sed miror, vn-
 de id resciverit puer; nam ipse iusseram
 esse clam. Iudicio dimisi, affectu recepe-
 ram. Amabam illum amore patris, spe-
 rabam nostro conuictu futurum, vt ama-
 ret studia; puer id valde cupiebat, nec
 tamen eram admissurus, nisi me flexisset
 misericordia. Viuebat apud priorem so-
 lus discipulus, vapulabat affatim; erat
 minister mensae, nam habebat conuicto-
 res sex, famulum nullum. Ilte seruus
 erat culinae, et totius domus hydrophorus.
 Nec dimissurus eram illum, si Nicolaus
 tractasset illum ex animi mei sententia.
 Nicolaus est prae fracti ingenii, et ni illius
 sensibus obsecundauerit, intolerabilis. Il-
 lud demiror, quod puer ex quo discessit,
 nec scripsit, vt receperat, nec in alienis
 litteris, imo ne verbis quidem me salue-
 re iussit. Si pudor est, aut negligentia
 puerilis, condonandum est, sin ingrati-
 tudo, vereor, ne et affectum meum et
 officium parum bene collocarim, ac pro-

pemodum me poenitet, quod Goclenium
 tam accurata commendatione onerarim.
 Non est, cur huc villo tuo incommodo
 venias. Tantum volebam tua consuetu-
 dine frui, si id tibi bonum atque com-
 modum fuisset. Vbi veneris, habemus
 paratum cubiculum, et stabulum sat com-
 modum, sed absque pabulo. Perge κατά-
 σκεπον agere, quamquam arbitror, illos
 iam esse profectos. Animi gratia lubet sci-
 re, num ante profectioem vapulauerit ab
 Heruagio, qui demirabor, si potuit ab-
 stinere manus. Gallia est afflicta, Italia
 funditus perdita, Hungariam obtinet
 Turca, et vereor ne haec tempestas per-
 uadat totum orbem, idque breui. Curis
 domesticis angi te doleo, quibus et ipse
 non raro discrucior. Sed ad omnia du-
 randus est animus. Bene vale, morta-
 lium charissime. Friburgi. Octaua Marti-
 ni. 1529.

Agnoscis tuum.

Epist. LIX.

S. p. Tuus sum et tuus esse gaudeo. Nihil ista cantione mihi dulcius. Tametsi nihil opus occinere, quod penitius infixum est animo, quam ut vniquam possit elabi. Nec arbitror necesse, ut tibi recinam: Tuus sum et tuus esse gaudeo. Meditor respondere Sadoleto et Alciato. Si quis obtigerit, admone. Hic nihil est nouae rei, nisi quod pestilentia se remisit, et isthic ut audio pullulat. Opto te cum tuis omnibus quam optime valere. Nominatim saluta mihi Basilium. Friburgi. 8. Febr. 1530.

Epist. LX.

S. p. Nicolaus Episcopus iniecit mihi nescio quid scrupuli, quum narraret, te isthic manere iussum ad dies octo, alioqui huc adornantem iter. Deinde dixit nescio quid de litteris interceptis per quemdam huic venationi intentum. Spero recte fore omnia; sed utinam me fallat mea diuination, qua semper metui, ne parum

felix esset tibi Resp. cum cuius moderato-
 ribus esset tibi de Religione diffidium. In
 tali statu non est anxie rei familiaris ha-
 benda ratio. Et neglectum emolumentum
 honesta de causa saepe cum foenore pen-
 sat Deus. Noui tuae indolis ingenuita-
 tem, nec ignoro quorundam maleficas
 insidias, quibus ante omnia fidunt. Ne-
 scio an tibi scripserim de Thrasone no-
 stro, qui scribit ad me, se coactum sum-
 sisse calamum, ac nostro libello respon-
 disse, sed tamen moderatius, quam postu-
 labat rei atrocitas. Pessime habet homi-
 nem, quod ibi fiat mentio decem flore-
 norum. Ad hoc ita respondet: Quis tibi
 dixit, me petiisse decem florenos? Dic
 illi, eum esse sceleratissimum furciferum,
 et nefandissimum sycophantam. Videtur
 oblitus, quid tibi Beatoque dixerit. Dissi-
 mulo me accepisse epistolam. Quid agas
 cum tali portento? Sed huius generis ni-
 mis multa alit Germania. Si huc vene-
 ris, domus haec gaudebit tali hospite.
 Habemus iam lectos. Opto te cum tuis
 omnibus quam rectissime valere. Saluta

Basilium meis verbis amanter. Friburgi.
nono Cal. Mart. 1530.

Erasmus omni iure tuus.

Epist. LXI.

Videtur in fatis esse tuis, vt difficillimae legationes tuis humeris obtrudantur, tametsi solent eximiis ducibus laboriosissimae prouinciae delegari: ac earum quidem difficultas animi virtute superatur; caeterum istius animi vim aduersa corporis valetudine impediri, magnopere dolendum est. Mihi tertium iam mensem cum tenacissimo malo res est, adeo vt nec scribere possim, nec dictare, nec attentius auscultare recitantem, indies magis ac magis exarescente corpusculo. Ita visum est Domino. Hodie tamen ferro ruptum apostema praebet aliquam salutis spem. Nulla res me coegit Basileam relinquere, nisi palam profligata vetus religio, et res subinde illic nouae. Nam officina Frobeniana propemodum ex me pendeat, et qui mihi ob dogmatum dissensionem male volebant,

volebant,

volebant, tamen vel ob hoc cupiebant me illic manere, ne discessu meo conflarem ipsis inuidiam, velut odio sectae profugiens. Idque tum Oecolampadius tum Tribunus plebis, qui totius illius negotii Coryphaeus est, mecum egit accurate, ne meo recessu ciuitatem grauarem inuidia. Tandem venabantur ansum, quocumque pacto retinendi mei; sed nullam inuenerunt. Nulli eram vilo nomine obnoxius. Nec clam me subdixi, sed meridie a ponte loco frequentissimo solui, diu cum amicis ibi confabulatus. Is recessus me non admodum discruciat. A tali republica libenter profugi. Doleo tamen, ciuitatem et celebrem et elegantem, cuius hospitio tam diu fueram vsus, in hunc rerum statum deductam esse. Sed vtinam hanc solam liceret deplorare! Migratio mihi damnosa fuit, sed valetudini profuit. Quomodo me sit excepturus orbis, nescio. Iampridem circumspicio sedem aliquam tranquillam, vbi quietus ac mecum viuens expectem diem supremum. Sed nondum obtigit. Hoc corpusculum mul-

E

tis eget, praesertim vino generoso. At non ubiuis suppetunt omnia. Nec tamen defunt, qui mihi male velint in vtrisque castris. Qui sese dogmatibus improbatis addixerunt, neminem peius oderunt, quam me, in quibus nullos patior hostes infestiores, quam quibuscum olim mihi fuit arctissima consuetudo. Sunt rursus ex altera parte morosi quidam praecipue monachi, qui me velim nolim contendunt facere Lutheranum. Itaque vtrinque profcindor linguis, lapidor petulantissimis libellis. Verum a damnatis vituperari mihi propemodum laudi duco. Monachorum naenias facile negligo; Ridentur a cordatis omnibus. Illud demiror, quae res permoueat Albertum Pium, olim Carporum principem, vt in me stringat calammum. Iam Lutetiae libellum vnum euulgauit, cui respondimus ciuilitate. Nunc, vt significant amicorum litterae, molitur aliud volumen, et, quod mirum est, abutitur ad haec stipendiatis aliquot, praesertim Sepulueda quodam Hispano. Argumenti summa est, me fuisse occasio-

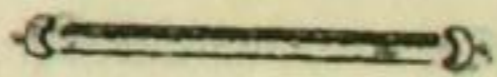
nem, auctorem ac principem totius huius prodigiosae tragoediae. Loca colligit, quae videntur cum Luteri dogmatibus conuenire, quum ne vna quidem sententia sit cum Lutero consentiens, si absit calumnia. Quasi sit obscurum, vnde malum hoc primum extiterit. Quanto fuerit labor vtilior, si colligat e libris meis loca, quae pugnant cum Luteri dogmatibus, quorum infinitus est numerus. Sed si haec sunt fati mei, bonorum iudiciis, et recti conscientia me ipsum consolabor. Interdum cogito Italiam, sed pudet senem peregrinari. Arrisit enim coelum Patauinum, delectauit Italicae gentis humanitas. A Brabantia mea vt multa alliciunt, ita multa deterrent; in quibus est ipsum coelum, cuius an hoc corpusculum iam patiens futurum sit, nescio; tum aula Caesaris, quam si colo, actum sit de hoc corpusculo, si negligo, non possum illic subsistere, et videbor contemptu facere, quod coactus necessitate facio. Verum super hac re, si valetudo contingat prosperior, deliberabitur. Postremo, quod petit T. R.

D. vt significem, quid in praesenti rei-
publicae statu sperem metuamue, video
viros me longe perspicaciores, quibusque
Germaniae res tum publicae tum priuatae
penitus cognitae sunt, quam mihi, qui hic
plane peregrinor. Nullum dispicere pos-
sum huius monstruosissimae tragoediae exi-
tum, nisi Deus veluti de machina subito
apparens vertat animos hominum, quod
utinam nobis per Caesaris potentiam ac
pietatem largiri dignetur ipsius misericor-
dia. Haec vnica mihi spes est. Alioqui
quoties animum conuerto ad humana con-
silia praesidiaue, nihil omnino video spei.
Immo, quo diligentius contemplor huius
mali partes omnes, hoc magis mihi in-
horrescit animus, demiranti quid hoc por-
tentoso tumultu parturiat mundus. Opta-
bile erat, si pestis haec citra sanguinem
ac mortes sanari posset, et spes esset, si
se remitteret factionum pertinacia. Quod
si ferro res geratur, vereor ne conspicia-
mus miserandam Germaniae faciem, vt
ne commemorem incertum esse belli euen-
tum, maxime quum tam late sparsum sit

malum, vt vsturis aut sectionibus velle mederi, sit totum pene corpus perdere. Proinde, si e rebus pessimis eligendum sit aliquid, fortasse consultius sit, res in hoc libramine relinquere, in quo nunc sunt, donec Deus nostri misertus suam adhibeat medelam. Qua in re illud persaepe miratus sum, quod quum tot fuerint in ciuitatibus tumultus, toties foras vtrinque procursum sit ad arma, tamen haectenus guttula sanguinis non ceciderit, semperque haectenus seruata sit inter eos commerciorum ciuilis concordia. Multa sunt hucera, querelae seruorum in dominos, non omnino vt ferunt iniustae, quod fuit primum rusticani tumultus seminarium, cuius cineres metuo ne etiamnum viuant. Deinde plebis aduersus principes querimoniae, ad haec odium in Ecclesiasticos omnes, quod Lutheranis proprium non est, sed fere laicorum omnium commune. Atque huic inuidiae noster fastus, luxus, et palam impudica vita non minimam causam dedit, neque quemquam tamen videmus, qui tot malis admonitus se ver-

terit ad vitam emendatiorem. Iam apud Germanos etiam hi qui sectas detestantur, non sunt tamen admodum propensi in pontificii nominis fauorem, adeo ut, ni suprema potestas isthic adesset, fortassis expedierit non adesse legatum apostolicum. Accedit huc Turcarum rabies, quae quo progressura sit nescio. Non enim dubium est, quin metuat duorum fratrum indies crescentem potentiam. Quid nunc commemorem rerum omnium non modo caritatem summam sed penuriam? Denique, ut consentiant principum Germaniae voluntates, quomodo succedet bellum, quod maxima ex parte geretur inuito milite? Nam quemadmodum in ciuitatibus noua dogmata profitentibus sunt nonnulli catholici, ita in ciuitatibus catholicis permixti sunt plurimi diuersae mentis. Quodsi semel datum sit belli signum, tam perierit Erasmus, quam extrema quod aiunt faba. Nam hic locus minime tutus est. Malo tam multiplici, tam vndique exulcerato, non video quis mereri possit nisi Deus, cui in manu est re-

penite rerum humanarum scenam in diuersum vertere. Id autem fore, maior spes esset, si principes vtriusque status, caeterique omnes, consentientibus animis ad Christum oculos suos intenderent. Quod si ad suam quisque rem spectabit, vt hactenus factum est, precandum est, vt diuina bonitas hominum inconsulta consilia vertat in laetum exitum. Solus enim ille, qui sceleribus hominum offensus passus est hanc fatalem luem in Ecclesiam suam irruere, potest eam vbi velit tollere. Quid enim aliud, quam supremi Numinis iram interpretari possumus, quod per homines humiles et contemptos tam cito tam ingens facta est defectio? Impius de Eucharistia error quanta celeritate quam late diuagatus est? Iam infelices Anabaptistae quanta coecitate in mortem ruunt? Atque ita videtur affectus Germaniae populus, vt si quis exoriatur, qui dogma aliquod absurdus proferat, ilico sint amplexuri. Det Dominus, vt omnes concordibus animis ad Christum pastorem conuertamur; precorque, vt Christi Spiritus Caesaris ac

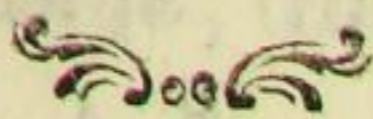

principum animos dirigat ad salutifera con-
silia. Libentius hinc emigrabimus, si con-
spexerimus tantam rerum tempestatem in
tranquillitatem esse versam. Haec aegre
diebus aliquot dictavi per afflictissimam
valetudinem. Scripsi liberius fretus huma-
nitate, cui vehementer commendatus esse
cupio. Eam Dominus sospitet ac prospe-
ret in omnibus. Apud Friburgum Bris-
goiae. Natali diui Iohannis. Anno 1530.

Epist. LXII.

S. p. Zasius conciliauit sibi nominis
immortalitatem edito libello. Si quid me
fcire voles, aut Simon noster per hunc
scribat. Sed ita pingit, vt non multo fa-
cilius legam illius scripta, quam dicta per-
cipio. Amici aulici cogunt nos hic haere-
re, licet animo refragante. Caesar bo-
nam hyemis partem videtur acturus in
Germania. Utinam feliciter omnia. Bene
vale. Friburgi. 5. Cal. Sept. 1530.

Agnoscis manum tui.

Epist. LXIII.

S. P. Vir Doctissime. Quod proximis meis litteris pollicitus eram, praestiti. Tuae igitur fuerit humanitatis boni consulere nostram opellam, qua neglectius propter occupationes nostras absolui quod petieras. De prudentia tua nihil dubitamus, qua curabis, ne vnumquam mihi obsequium incio Erasmo praestitum adferat poenitentiam. Sunt enim in ea epistola quaedam, quae fortassis nollet ab omnibus legi; quare magis mirabor, si eam impresam videro. Si quid praeterea fuerit, quod per nos fieri velis, impera et factum puta. Seruet te Christus incolumem. Friburgi. XI. Ianuarii. An. 1531.

E. T. deuotus

Quirinus Talesius.

Epist. LXIV.

S. p. De litteris nouissime ad Alciatum missis non satis memini; perquiram tamen. Hodie nonnihil remisit se febricula,

E 5

nec spero mihi futurum melius, nisi hoc sese mutet coelum incommodissimum. Augustensis Mercurius meus nondum rediit. Ex Anglia scribunt, Archiepiscopum Cantuariensem iterum atque iterum hoc anno egisse animam. Et est octogenarius. Debentur ex praeterito floreni aurei trecenti, in singulos annos ducenti. Si quid illi acciderit, Angli non dabunt pilum. Pensionarius Tornacensis scripsit ad me per Schetum, sed Euangelici litteras intercepte. Si coelum mutaret frontem, fortassis exspatiabor Neoburgum tentandi gratia. Ibi condetur testamentum. Etiamne gratias agis? Ut numquam non es tui similis! Etiamque plurimas? Ego te, mi Bonifaci, pro unico amico habeo, quo thesauro nihil esse potest homini pretiosius. Bene vale. Vxori et Basilio salutem plurimam. Friburgi. XI. Cal. Maias. 1531.

Epist. LXV.

S. Cruciatus pedis, a quo malo metuebam, reliquit me, sed illi successit sto-

machi proluuium, absque stomachi ruina.
Id me et hodie tenet, sed spero finem.

Anselmus taedio nostrarum miseriarum
sefe ad felices contulit, cui propemodum
inuideo, adeo remoror hic lubenter.

Statueram inuisere *νεάπολιν*, sed consul-
tius arbitror expectare, donec sim firmius-
culus. Id erit, vt spero, breui. Ibi vel-
lem te adesse. Nam est quod tecum co-
ram commentari cupiam. Vale, et quid
agas scribe. 6. die Septembris. 1531.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXVI.

S. p. Minimum abfuit, quin adierim
Neapolim. Canonicus, qui illic habet
aedes, obtulit equum, quadrigam tectam,
hospitium, quid non? Ille praecesserat
die Martis, nos quadriga eramus sequu-
turi die Mercurii. Pridie denunciatum
est nobis, vt essemus parati ad sextam.
Factum est. Mox denunciatum, aurigam
non abiturum ante octauam. Sumsimus

ouum. Rursum denunciatur, non abiturum ante duodecimam. Iam miseram farcinulam. Relata est, famulis significantibus, illum eo die nusquam iturum. Sic ego fessus itineris, priusquam iter ingrederer, remansi domi, idque multis de causis. Incertus eram, an focer redisset, et si redisset, verebar, necubi esset in vineis. Postremo dubitabam, an essem gratus hospes futurus, veniens a loco pestilenti. Nam hic perierunt aliqui, et rumor solet atrocior esse re. Ne domi quidem deerat quod agerem. Adhuc mihi res est cum fabris. Adhuc peregrinor in propriis aedibus. Dices: Significaram redisse focerum, et te fore gratissimum hospitem. Scio, te significasse, tuo more officiose. Tamen ego nesciebam, quod significaras. Qui sic? inquires. Bobellius treis epistolas, inter quas erat tua, bene potus reliquerat in diuersorio, quod est inter Basileam et Friburgum. Eas ante biduum demum accepi. Cupio scire, num res tuae fatis sint ex animi sententia. Nam rumor huc perfert parum gratas fabulas. Nos et a

cruciatu pedis et a stomachi proluuio sat
feliciter conualuimus, gratia Christo. Va-
le. Saluta Basiliū. Frib. 17. die Sept.
1531.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXVII.

S. p. Scripsi per Gasparem Velium. Si
quid me scire voles, per hunc scribito,
quem proprie conduxī. Expecto enim
laetum a Senatu responsum. Socer tuus
scripsit Bero, ad se diuertisse nescio quem
metu pestilentiae vna cum sua familia. Ex
hac vnum subito periisse. Hoc me nescire
noluit, ne si forte venissem, poeniteret
consilii. Abieceram iam eam cogitatio-
nem, sed tamen virum illum huius officii
nomine multo pluris facio quam antehac
feci. Bene vale. Frib. 13. Cal. Octob.
1531.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXVIII.

S. p. Non est quod te macerent mea mala. Sic est fatum meum. Optarim tibi omnia laeta, et spero fore.

Aduentus tuus erit gratissimus, nolim tamen te properare tuo incommodo. Vide coelum. Et res non eget magna celeritate. Caue ne te focero misceas ante tempus. Apparet acrem esse pestilentiam, quae tam celeriter occidit. Et hi menses sunt omnium pessimi. Bene vale, amice incomparabilis, cum omnibus tibi charis. Friburgi. 11. die Octob. 1531.

Habemus locum et foenum, ne quid tibi sit rei cum diuersoriis.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXIX.

S. p. Stomachus sat feliciter reuixit, et haecenus in his affectionibus tam commode se gessit natura, ut magis nec optare possim. Deest conuictor lepidus, et animus curis vacuus. Beda non conquiescet.

Sed quando incidimus in hoc furiosum Saeculum, ad omnia obfirmendus est animus. Vereor, ne scintilla belli istius gliscat in magnum incendium. Zuinglius habet iudicium suum apud homines, utinam inueniat mitius apud Deum.

Quandocumque venies, venies mihi gratissimus, modo id fiat tuo commodo. Verum eo admonui ne properares, ne, ut es sedulo officiosus, cum tuo aliquo incommodo huc te conferres. Ex Anselmi litteris intelligo, illum de repetendo nostro conuictu non cogitare. Recipiendus est igitur conuictor aliquis, qui solitudinis taedium subleuet. Haec domus te caperet cum tota familia. Nudius tertius Antonius Fuggerus misit hunc proprium nuncium, significans, et domum et fumaria esse parata. Offert omnes fortunas suas, si velim venire, idque miro affectu. Utinam talia scripsissent antea has aedes. Reieci negocium ad primam hirundinem. Nec enim aliud potui. Urget hyems, et per totam Germaniam feruent vaporaria mihi inimica.

Non est quod tibi consulam, vir optime, habes Palladem domi, quae suggerat, quid sit factu optimum. Bene vale.
24. die Octob. 1531.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXX.

S. Quid ais? persuasit tibi iureiurando Grynaeus? At emoriar, si vel minima suspicio de fide illius umquam attigit animum meum. Nec possum satis admirari, unde haec suspicio illi de me venerit in mentem, nisi quod hoc saeculum non patitur quidquam esse tranquillum. Puto iam illi exemptum scrupulum. Si quid resedit, tu eximito. Scaligeri virulentias accepi. Aleander est autor, tam agnosco phrasim hominis, quam noui faciem. Video, prorsus animo gladiatorio ad me affectant viam. Beda cum suis, Eccius, et Aleander Archiepiscopus nunc apud Caesarem Legatus, cum plenissima potestate, parique infania. Nunc existimat se perfecturum, quod ante annos octo frustra tentauit.
Scalige-

Scaligerum se vocat, minitans incendium. Nihil est tam famosum, quod non excudatur Lutetiae, modo sit aduersus Erasmus. Non satis est illis occidere Erasmus, nisi totum extinguant, erepta etiam fama. Viderit Dominus. Negotium quod tecum agere volebam, nec est magni momenti, nec eget magna celeritate. Aduentus tuus erit gratissimus, modo ne tuo cum incommodo venias, gratior futurus, si aliquot hebdomadas voles hic commorari, praebebitur et stabulum equo. Bene vale. Prid. natalis Andreae. 1531.

Agnoscis tuum.

Epist. LXXI.

S. p. Si hic sedem aut haberes, aut habere destinasses, etiam de die oculata non nihil remitteremus. Nunc quando res ipsa dissuadet, non pergam esse molestus, dum conor esse officiosus.

Quid nouae rei sit allaturus Caesar, nescio. Mirum de illo silentium. Aliquid

F

monstri alitur. Per secretum consilia
nunc aguntur omnia.

Vtinam Grynaei felicissimum ingenium
mansisset integrum liberalibus studiis! Nam
audio, illum successum in demortui Oe-
colampadii vicem.

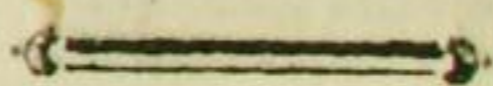
Nos adhuc tussimus, sed paulo mitius.
Expectandus est hyemis finis. Opto te
cum omnibus tibi charis quam optime
valere. Friburgi. Nono die Febr. 1532.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXII.

S. p. Naetu *ὑπερβολικῶς* candidus es, Vir
egregie, qui quum omnia laeta magis cu-
pias esse amicorum quam tua, tamen si
quid acerbius accidit, celas amicos, quum
recte dictum sit et illud: κοινὰ τῶν φίλων ἄχη.
Non dubito quin vehementer discruciet
animum tuum filiolae desiderium, quam
sic adamabas, sic in deliciis habebas. Sed
homo iure consultus, qui alios doces Cae-
sarum parere legibus, aequo animo parere

debes naturae legibus, quae ducunt volentem, nolentem trahunt. Quantumvis autem exaggeres hoc damnum, tamen negare non potes, esse reparabile, modo tu cum vxore sis incolumis. Quid si tibi pro filiola Deus reddat filiolum haeredem non tantum facultatum, verum etiam istius eruditionis eximiae, cum omni virtutum genere coniunctae? Neque enim necesse est, opinor, vt me admonitore discas, nihil esse diligendum immodice, ne dolor erepti succedat immodicus. Scis, quid optimo viro fratri tuo Brunoni acciderit. Quid quod Deus interdum ob hoc ipsum eripit nobis quod habemus, quod praeter modum amamus, et fingimus esse proprium ac perpetuum, quod est commodatitium ac temporarium. Dicas in rebus humanis et hic esse Nemefim quamdam. Tuus morbus, de quo fero sum admonitus, me magnopere sollicitum habuit, nec eam sollicitudinem adhuc ex animo possum extundere, nisi tuis litteris factus fuero certior.

Post triduum mittam isthuc proprium famulum, per quem poteris tuo commodo quae voles scribere. Nuper misi litteras Sadoleti, nunc mitto tres fasciculos Epistolarum ex Italia, ni fallor, datos. Ad me peruenerunt ex Augusta Vindelicorum. Basilio, vxori ceterisque tibi charissimis salutem plurimam. Bene vale. Friburgi. 4. die Iulii 1532.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXIII.

S. p. Ex epistolis quas ad te nuper misi, puto te scire, quo in statu res sint Alciati. Pestis exigit illum rursus e Biturigia, et ambit conduci Patavium. Epistolam meam Sadoletus acceperat sine libris. Post scripsit et libros fuisse reditos.

Sollicitus expecto quomodo valeas; adeo metuo istam immodicam philostorgiam.

Per hunc famulum meum potes rescribere, si commodum est. Heruagius a me

discessit iratus. Ad te deferetur querimonia. Sed rem accipe. Praesente Episcopo egit mecum, ut praefarer in Demosthenem. Respondi, me in hoc nimium indulgisse typographis, posthac nolle prostituere nomen meum simili modo. Ille instabat. Pernegavi. Interim Episcopus petiit Epistolam ad Goclenium de Ammiano. Dum hanc scribo, Heruagius obturbat, oro te, oro te. Iussi illum valere, addens: Scis mentem meam; quid opus est pluribus verbis? Abiit. Nam comites illorum urgebant. Misi post famulum, qui mitigaret responsum, diceretque me de praefatione deliberaturum. Ibi stomachum suum effudit in sinum famuli; se huc venisse te autore, ut de multis mecum communicaret. At satis diu sumus confabulati, quum ille tantum de praefatione loqueretur, de qua numquam cogitarem. Nam de aliis quibusdam illi scripseram. Et si volebat mecum colloqui, non poteram simul et epistolam scribere, et cum illo confabulari. Quod si serio iratus est, facile feram, modo ne

posthac mihi obturbet. Bene vale cum
tibi charissimis. Frib. 8. die Iulii. 1532.

Agnoscis tuum.

Epist. LXXIV.

S. Rursum mihi famulum meum, vt
certo gaudeam te conualuisse, adhuc enim
anxius & anceps sum animi. Τὸ ἐπιστό-
λιον ἡθάδε ἐγκεκλεισμένον διὰ τοῦ οἰκέτου
σου λάθρα πέμψεις τῷ ἱερονύμῳ Φροβενίῳ,
sed χωρίς admonito, ὡς μόνος ἀναγνώτῃ,
ἵνα μὴ ὁ οὗτος ἐμὸς παυμιαρὸς αἰσθάνοιτο.
Bene vale. Postrid. Cal. Aug. 1532.

Epist. LXXV.

S. p. Admonueram Grynaeum proximis
litteris de quodam loco apud Platonem,
ipsum tamen excusans, quod editionem
Aldinam esset sequutus. Ille nihil ad id
respondit, sed misit Epistolam supercilio-
sam et acidam, in qua exprobrat mihi
decadem suam. Qui posset esse tam irri-
tabilis, si esset animo in me defaecato?

Semel atque iterum te autore deposui
suspicionem; posthac opinor esse satius,
illum suo ingenio relinquere. Aut me
fallunt omnia, aut sub illa persona pro-
bitatis latet animus insigniter ἀλαζών. Misi ad
illum etiam tuam schedam, in qua nota-
ras quaedam ad prouerbia facientia. Eam
ab illo repetes; perinde scribit, quasi sine
alienis praesidiis non possem opus meum
absoluere. Bene vale, Bonifaci charissime.
Prid. Andreae. 1532.

Agnoscis tuum.

Epist. LXXVI.

S. p. Improbis iuxta prouerbum prae-
ter occasionem nihil deest. Tibi ad be-
nefaciendum omnis arripitur occasio. Ani-
mus tuus iam olim perspectissimus erat,
et cum strenula et sine strenula. Res
nulla egebat celeritate. Poteras Hierony-
mo committere. Puero qui attulit, dedi
tres Batzones. Hospiti Anselmi precor
omnia laeta. Bene vale. 27. die Decemb.
1532.

F 4

Epist. LXXVII.

S. Quum totam hyemem sat commode valuiffem, Martius misit prodromos suos, et immisit in pedem sinistrum cruciatum adeo perpetuum et crudelem, vt per eum nec dormire nec edere liceat. Expertus eram hoc malum semel atque iterum, sed post triduum abibat, nec vltra pedem proferebatur. Nunc totam tibiam in feruore occupauit. Accerfiui medicum, sed his diebus numquam fuit domi.

Viglius scripsit mihi nonnihil de Cicerone; nec dubito quin idem scripferit tibi. Nihil illo iuvene candidius.

Anselmus multa scribit, quum nesciat quid sit scribere. Appellat te fratrem, homo paedagogus, perinde quasi esset Episcopus aut Cardinalis. Omnes epistolas suas explet promissis, quasi ego hic sedeam expectans polonica xenia. Datorum commemoratio, exprobrandi genus est: At toties polliceri, est nondum

data exprobrare. Verum haec aliàs. Bene
vale. Prid. Cal. Martias. 1533.

Erasmus Rot.

Epist. LXXVIII.

S. Mea facilitate numquam es abusus.
Sed tua bonitate quidam abuti conantur.

Illud risi, quod Heruagio de Oratore
respondisti. Protinus enim venit in men-
tem Terentianum illud: Non istas quod
sciam. Poteras simpliciter dicere: Nihil
est missum vtcumque promissum est.

Si Lusitanus tibi fuit molestus, doleo.
Id ne esset, nolui hominem commendare.
Quamquam videtur vir bonus nec illi-
beralis.

De indomito illo audies prolixam fabu-
lam, sed coram, quod vtinam breui tuo
fiat commodo. Interim quod scripsi, ma-
neat in sinu. Cum nullo ingenio minus
cupiam conflictari, quam cum illo, in quo
prorsus οὐδὲν ὑγιές.

F 5

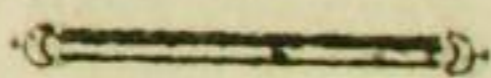
Theologus quidam e grege Nauarrae
 profitetur frequenti auditorio Epistolas
 Pauli, subinde me perstringens, ex in-
 doctis et rixosis collationibus Titelmanni
 Franciscani, cui pridem respondi breui li-
 bello, qui Antwerpiae excusus est. Eum
 si potes isthic nancisci, rogo vt ad me
 mittas. Nam ipse nullum inuenio. Bene
 vale. Friburgi. 5. die Maii. 1533.

Erasmus Rot.

Epist. LXXIX.

S. p. Numquam fui afflictior, quam
 hac aestate. Magna mali causa est coe-
 lum hoc sine fine maleficum, per quod
 in hac vrbe aegrotant plurimi; sed praeci-
 pua causa mihi est inopia vini, quale
 haecenus habui. Belnense, quod postre-
 mo misit Hieronymus, nonnihil cohibuit
 stomachi nauseam, sed est arte confectum.
 Nactus eram comites, quibus amiciores
 aut candidiores conuictores ne optare qui-
 dem poteram. Coactus sum illos dimit-
 tere, quod stomachus ad vomitum pronus

nulla ferret colloquia. Duo Doctores, quos Alciatus mihi litteris amantissime scriptis commendarat, salutarunt me lecto affixum, sic affectum, vt Epistolas Alciati, tuam, et Grynaei legere non potuerim. Postridie redierunt dicturi vale. At ne id quidem licuit per valetudinem. Atque hoc nomine magis indignor huic valetudini, quod me non tantum afflictum reddidit, verum etiam inhumanum. Eodem die superuenit Petrus a Montfort, iuuenis ille prodigiosae proceritatis, Hollandus, quem arbitror te vidisse Basileae apud me. Is pertulit honorarium munus, quod patria mea iampridem mihi destinarat, qui si me statuisset occidere, non poterat magis in tempore venire. Flagitabat de re magna commendatitias ad Caesarem, ad notos et ignotos. Atque hac gratia mansit sex totos dies. Cum hoc dum conor interdum colloqui et conuiuari, subinde morbum renouo. Nunc rebus omnibus omissis, do operam, vt me seruem meliori tempori. Decreueram experiri, an equitatiuncula possem excutere

stomachi fastidium, sed hoc coelum non inuitat, et dolor pedis identidem recrudescens prohibet. Rex Ferdinandus, praeter humanissimas litteras, misit mihi ducentos florenos aureos, et pro Glareano, quem commendaram, quinquaginta. De tumultu, qui fuit Augustae in die ascensionis, puto te iam audisse. Occasio fuit imago Christi, quae sub testudine templi pensilis solet adorari. Eam ante festum clam sustulerant atque perdiderant Zuingliani. Id odorata pars diuersa, clam curauit fieri nouam. Hoc rursus odorati Zuingliani, valide obturant foramen testudinis, per quod imago solet dimitti. Diuersa pars clam vi foramen aperuit, et imaginem nouam suspendit. Hinc mox atrox seditio, ut mirum sit, non in eo tumultu plures homines fuisse necatos. Zuingliani, conscensa templi testudine, imaginem deiecerunt. Tandem et magistratus, missis satellitibus, excluso populo, clausit templum. Quidam templi procurator fuit autor tollendae imaginis, reponendae fuit antesignanus Antonius Fug-

gerus, qui nunc est reus excitatae seditio-
nis. Hac in parte desidero in Antonio
prudentiam. Cedendum erat illi procellae.
Nec tanti erat illud simulacrum. Haud
scio, an Mariangelus Antonium ad hoc
facinus armarit.

Nunc intellige, cur Luscinus meam re-
dierit in gratiam. Resignauit cuidam prae-
bendam, hac lege, vt Fuggerus quotannis
numeraret ipsi 80. florenos aureos, donec
procurasset sacerdotium eiusdem census
aut maioris. Verum vbi Fuggerus ex
Cholero cognouisset, hunc mihi esse ini-
micum, videbatur contracturus benigni-
tatem suam, certe eum scrupulum illi in-
iecerat Cholerus. Hoc metuens Lusci-
nius, finxit reditum in gratiam. Mira-
bar subitam mutationem. Sed sub festum
ascensionis Luscinus per litteras magna
instantia petiit a me, vt mea illa eloquen-
tia se Antonio Fuggero commendarem.
Se non esse nunc alium, quam fuit olim,
quum Fuggerus ipsum sua benignitate
dignum iudicaret. Hoc sane verum dixit,

nisi quod addendum erat: errans iudicaret. Quid facerem? Negarem officium reconciliato? Scripsi, sed colore rhetorico. Ille iactavit nostram amicitiam, multa amanter de me praedicavit, se purgavit, addebat, Erasmus optime valere. Quid multis? Impetrauit quod voluit. Numquam tamen me inuisit; per litteras et famulum agit, si quid vult. Pelargus nec visit, nec scribit, ut intelligas rem de composito geri.

Venditur isthic commentarius novus Philippi Melanchthonis in Epistolam ad Romanos, in quo sibi placet, et multa praeclare dicta fateor, sed in multis displicet. Torquet multa, arroganter reiicit Origenem et Augustinum; non pauca transiit. Legi quaterniones aliquot. Videtur fuisse nactus opus aliquod Theologi scholastici, cuius argumentum. Paruo emitur. Non esset ingratum, si mitteres Sadoletto, sed admonito, ut aurum legat e stercore.

Si Hieronymus esset aditurus nundinas Argentinenses, committerem illi, ut acci-

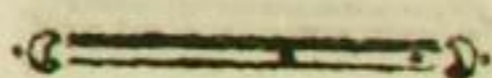
peret pecuniam illic a menfariis, quam Rex donauit.

Hic nulla sunt amygdala nisi minuta, immatura et putria; gratum fuerit, si Hieronymus mitteret huc aliquot libras. Hanc Epistolam, si videtur, poteris illi communicare. Bene vale, amice incomparabilis. Friburgi. festo corporis domini. An. 1533.

Erasmus Rot. tuus omni iure.

Epist. LXX.

S. Sum animi prorsus ancipitis. Caesar, Regina, totaque aula reuocat me in Brabantiam, misso etiam viatico. Si e Neapoli mitteres bigam tectam, mox aduolarem, experturus, an corpus ferat coeli mutationem. De pretio ne labores; habeo plus satis pecuniarum. Velim id quamprimum fieri, nec id sumtu tuo. Nimis impudenter vtor tua bonitate. Tu tamen equo praecede, nunciaturus bigam venturam, vt paremus lagenam vini Bur-

gundiaci. Aut si non est commodum,
fac sciam. Tempus vrget. Hodie dimisi,
qui petit Sadoletum. Videtur bonus,
vel hoc argumento, quod recusauit pecu-
niam. Vale. postrid. Iacob. 1533.

Erasmus. a coena.

Epist. LXXXI.

S. De miserrima hae valetudine nihil
certi possum polliceri. Noctu ortus Boreas
me subito in magnum coniecit malum.
Si poteris pacisci de naui bene tecta quin-
decim florenis, quodsi ego ante duodeci-
mum diem Septembris cogerer mutare sen-
tentiam, nautae gratis acciperent tertiam
nauli partem, et locarent nauem suam,
cui vellent. Bene vale.

Erasmus tuus infelix.

Dominica die post assumtae virginis.
1533.

Epist.

Epist. LXXXII.

S. Reditum in Brabantiam distulimus in proximum ver. Ita tulit necessitas, & ut arbitror expedit. Nam mutato vino, stomachus coepit reuiuiscere, haecenus pro vino bibi venenum. Liuinus meus, qui nihil umquam gessit ex animi mei sententia, adduxit mihi ab Episcopo duos equos, e quibus alterum eligerem. Iam accincto ad reditum nuntio mane, dixit grandaeuum claudicare. Dimisso nuntio, claudicauit et alter, qui mihi nunc est oneri. Utinam Deus liberet me ab illo nugone!

De testamento quo magis studui me explicare, hoc magis inuoluor. Efficiam tamen, ne omnia veniant in manus praedonum, si quid mihi acciderit. Qua de re scribam tibi, si Gilbertum meum isthuc misero, quod nondum statui.

Sadoletus misit ad me proprium nuntium cum libro, quem vult a me castigari. Perlegi, et feci quod voluit. Eundem cupit et abs te legi. Poteris degu-

G

stare et probare. Epistola illius ad te fuit inclusa. Nuntius putauit te hic viuere. Idem suspicari videtur Sadoletus. Male audit Basilea. Significaui tamen illi, te isthic necessariis compedibus detineri, purum tamen ab omni sectarum contagio. Hoc enim de te mihi persuadeo.

Miror nihil mitti e Basilea. Si libellus de Concordia ecclesiae excusus est, mitte Sadoleto; si prope absolutus est, mitte quod est excusum.

Si velis nuntium isthic retinere vnum atque alterum diem, hoc per Sadoletum licet, donec scribas et librum degustes.

Iussi vt hic nuncius iret per Nouumburgum, si forte illic esses, ne frustra sit.

Mitto ad te Epitaphium Thomae Mori, quod affixit suo sepulcro. Editurus eram cum aliquot epistolis, sed Emmeus dedit verba. Id si voles describes tibi, meum exemplar mittes Sadoleto. Id enim memini in litteris.

Lugduni Hilarius Bertulphus peste funditus periit, hoc est ipse cum vxore ac tribus liberis. Cetera scribam per Gilbertum meum, aut reseruabo in colloquium. Cura vt recte valeas. Prid. Cal. Sept. 1533.

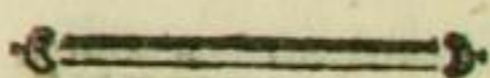
Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXXIII.

S. Si Morellus ille est, qui mihi commendatus a Sadoleto vixit apud Hieronymum, oculis paetis, talibus mihi non est opus. Optarim aliquem germanice peritum et vtcumque latine, qui posset Gilberto succedere, modo ne sit huius regionis. Gustasse semel sat est. Dabitur mensis experimento; si alterutri non placet, dabitur viaticum redituro. Caetera coram, vt polliceris. Vale cum omnibus tibi charis. 19. die Octobr. 1533.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXXIV.

S. Si hic Viglius offenderit te Basileae, rogo vt candorem ingenii tui, quem in omnes bonos ac doctos expromere soles, in hunc conduplices, quo nihil inueniri potest candidius. Plura non addam, ne mihi pereat hoc operae. Expectamus te ipsum. Bene vale. Basilio S. plurimam. Friburgi. 6. die Nouembr. 1533.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXXV.

S. p. Si Bonifacius recte valet, non est quod amplius ab eo requiram. Negotium hoc, in quo diu fategimus, tandem peregimus, nec est quod pedem mea caussa moueas.

Scripseras nescio quid de conditione delata, quid sit hoc, nondum intelligo.

Cupio scire, catulum an catellam tibi pepererit tua Iuno. Bene vale, amico-

rum intime. Friburgi. Natali S. Andreae.
1533.

Erasmus Rot.

Epist. LXXXVI.

S. p. Gaude, sed in sinu, ne Nemesis
exaudiat. Infantulum committe Deo et
matri. Raro viuunt pueri, qui tenere
amantur a parentibus; et apud nos vulgo
matrum persuasum est, intentos patris in
infantes oculos, effascinationis habere
vim. Expectabimus te in feriis, vtinam
cum Viglio.

De Alciato valde gaudeo. Ego in his
nebulis vix vitam tueor. Vale cum tibi
charissimis. 10. die Decembr. 1533.

Erasmus Rot. tuus.

Epist. LXXXVII.

S. De valetudine viderit Dominus. De
offensione, omitte quaeso ἀνεμώλια. Citius
ipse mihi diffiderem quam tibi. Sunt quae

G 3

in tuum aduentum differo. Cruciatus ab-
sunt, stomachus languet. Hoc nouum
non est. Damianus isthic adest. Caetera
coram. Vale, mox a prandio. XI. April.
An. 1534.

Erasmus vere tuus.

Signum epistolae tuae erat mixtum ex
cera rubra et viridi. Hoc an abs te factum
sit, scire cupio.

Epist. LXXXVIII.

S. p. Misere metuo, ne mea simplici-
tas in admonendo alienarit animum Sado-
leti. Rogo vt cures meam epistolam ad
illum perferendam. Opinor Episcopium
proficisci Lugdunum, inde per Gryphum
transmitti poterit. Vale. Reliqua coram.
Natali Marci. 1534.

Agnoscis tuum.

Epist. LXXXIX.

Quamquam non sum κρόνος, tamen hoc
quoque saxum possem concoquere, nisi

monstrum illud hic reliquisset oua viperi-
na, breui ad veterem tragoediam reditu-
rum. Quid autem facias illi, cui neque
pudor est, nec humanitas, nec iudicium,
breuiter, nihil hominis. Iam infecerat
domum meam, antequam quidquam de
eo suspicarer. Idem propemodum mihi
vsu venit in Carino. Erat ὁμοτράπεζος, pu-
tabam amicum, et alebam virulentissimum
obtrectatorem. Id postea cognoui ex Ta-
lesio famulo, licet sero, vt fere pater fa-
milias dedecus domus resciscit vltimus.

Vtinam hoc optimo seni persuaderi
possit, vt quod superest aetatis, tranquille
degat! ad eam rem adhibendus esset Prior
Cartusianus.

Non placet, quod decrescit salarii mo-
dus. Videntur enim frigere. Prius am-
pliolem spem ostendebant. Praeter peri-
culum mutati coeli, magnis impendiis con-
stabit migratio. Noua domus &c. Sed
tua Pallas tibi suggeret optimum consilium.
Vale. Friburgi. 14. die Iunii. 1534.

Erasmus Rot. tuus.

G 4

Epist. XC.

Pro curata epistola habeo gratiam. Dies iam aliquot valeo commodius, sed alor in nouos cruciatus. Propemodum aufurus eram me itineri committere, nisi Bellona nihil vsquam pateretur esse tutum. Quod si Carolus et Ferdinandus expedient vires suas, multo peius erit mihi meique similibus. Me sic tractatum ab illo monstro, de quo tibi narraui coram, vix possum concoquere. Et indies vincit se ipsum. Suspikor illum subornatum ab haereticis, vt se insinuaret in domesticam familiaritatem, quo rimaretur omnia arcana, quibus armatus me perderet. Perueni ad annum septuagesimum; talis contumelia numquam mihi accidit antehac, neque vquam vsu venit, vt cum tali monstro conflictarer. Opus est illi exorcista.

Si is essem qui tu, suaderem focero, vt si haberet in animo vxorem ducere, hanc duceret, vnde suscepit filium, moderatis sponsaliorum conditionibus. Sin minus, ob prolem hanc non duceret, sed

a negotio sese explicaret. Bene vale. Ba-
filio Medico S. p. Tibi charissimis ceteris
precor omnia prospera. Friburgi. Festo
corporis dominici. 1534.

Erasmus Rot. tuus quantus est.

Epist. XCI.

° S. Parum laeta, sed tamen grata nun-
cias. Auebam scire, quid meo Clantho
accidisset, de quo nihil boni mihi prae-
sagiit animus, quod me insalutato hinc
discessit, ne pilo quidem hic relicto, quasi
numquam huc rediturus. De epistolis ad
Sadoletum et Alciatum bene curatis habeo
gratiam. Tametsi plane suspicor Sadole-
tum a nobis alienatum officio, quo de-
bebat nobis reddi amicior. Quereres quod
non respondeam litteris tuis. Quis ad
istiusmodi nugas respondeat? Agis gra-
tias pro communicato vnius noctis hospi-
tio, pro nescio quibus magnis meis in te
meritis. Aliud argumentum inueni, si
expectas responsum. Vale cum omnibus
tibi charis. 28. die Nouembr. 1534.

Erasmus Rot. tuus.

G 5

Epist. XCII.

S. p. Vnde tu cognoris prosperam valetudinem meam, nescio. Mihi certe nondum liquet, vtrum inter viuos, an inter mortuos sim numerandus. Adeo Martius me attentat, et omnes corpusculi sinus lustrat. Instat interlunium; dein infamis illa cauda Martii, quam vereor, ne in medium Aprilis porrigat. De me viderit Deus, tibi res esse ex sententia, gaudeo.

Oro, vt, si qua poteris occasione, literas meas ad Sadoletum perferendas cures, simulque adiungas Symbolum meum, octo homilias a me versas, ac totidem a Brixiano. Si non continget, qui volet librorum sarcinam suscipere, mitte nudam Epistolam, quae libellos promittit sub conditione, si contingat, qui non recuset sarcinulas.

Heruagio excusavi me, sed blande. Ita certum est posthac facere omnibus, *δολείας ἄλλης*. Gratulor inclytæ Academiae vestrae accessione noui Doctoris Brunsfeldii feliciter auctæ. Sed audi quod rideas.

Fasciculo cuidam Epistolarum ad me admixta erat Epistola duplici cera obfignata. Videbatur alia esse intus. Titulus erat ambitiosus: Inclyto Viro, sed re maiori, Simoni Grynaeo, Platonicae et Aristotelicae Philosophiae Professori &c. Manum videbar vidisse, sed non agnoui, eoque minus suspicabar rem, quod adiuncta esset Epistola iis quae missae fuerant ex Italia. Mirabar et illic esse repertos Grynaei admiratores. Misi Grynaeo Epistolam obuolutam tunica mea, in qua scripseram, me meliore fide eam Epistolam ad illum mittere, quam Evangelici quidam tractarent meas litteras. Ille continuo putans se petitum, cum stomacho respondit, se optare, ut si quid vellem expostulare, simpliciter aperirem, quid me offenderet; et forex suo se prodens indicio, narrat, inclusam fuisse Epistolam ad me, Carini, sed per illum sibi liberum fuisse factum, utrum putaret igni tradendam, an mihi reddendam; se vero tradidisse igni, quod exordium esset blandum, sed in medio pus veteris maleuo-

lenticiae. Vide ingenium illud impotens,
 nulla vindicta fatiabile. Cetera coram,
 vt spero in Aprili. Opto te quam optime
 valere. Friburgi. XI. Cal. April. 1535.

Litterae hospitis Anselmi, quas miserat
 Iacobo quondam meo κλέπτῃ, diutius apud
 me haeserunt, quod nullus obtingeret,
 cui committerem.

Erasmus Rot. tuus.

Sed pridem per certum hominem misi
 ad Ioannem Paumgartnerum. Is omnia
 curabit diligentissime. Quod illi significes
 oro, quum erit commodum, addasque
 meo nomine salutem.

Heruagius nihil agit. Appellor ab Epis-
 copis de ratione concionandi, deque aliis.
 Vix tueor valetudinem, et tot iam annis
 nullas mihi ferias dedi. Subornant te pa-
 tronum, cui vni sciunt me nihil posse
 negare. Sic Obperus per te extorsit litte-
 ras in Angliam. At is refedit Antwerpiae
 supra mensam, diutius mansurus, si in-

uenisset fatuos. In Anglia decepit eos, quibus fuerat commendatus. Permittam tibi pro Heruagio rogare, modo mihi condones, quod illi pernego. Praefari in tam nobilem autorem, in quo non fecerim operae pretium, mihi turpe fuerit et inuidiosum, iustam autem curam impendere, etiamsi maxime cupiam, non possim. Rursum vale.

Decimo die Aprilis.

Epist. XCIII.

Exemplar Epistolae D. Erasmi ad Iac. Sadoletum pro Dno Bonifacio Amerbach.

S. P. Tam diutinum silentium tuum varie sollicitauit animum meum: Primum subuerebar, ne in conuentu Massiliensi nonnihil aduersae valetudinis contraxisses, homo vt audio parcissimi victus, alioqui et ad senium vergente corpore. Pulsabat interdum animum meum nonnullus metus, ne qua occasione vetus illa tua in me beneuolentia refrixisset. Tametsi

suspicionem hanc vt ipse grauatim admittebam, ita Bonifacius constanter negabat eam haerere in virum incredibili candore singularique constantia. Excutiebam tamen me ipsum, si fors imprudens commeruissem, vt alius in me esses, quam antea fueras. Videbam quam esset impudens, ab Erasmo admoneri Sadoletum, hoc est, a sue, quod aiunt, Mineruam. Verum ad hoc audaciae tua me perpulit autoritas, vt etiamsi parum dextre fuisssem meo functus officio, tamen aequum erat probare obsequium, et in meo errato tibi ipsi ignoscere. Admonui pro meo ingenio simpliciter, nec, vt opinor, procaciter, qui totius iudicii mei te rursus iudicem fecerim. Ad haec, etiam si quid tibi familiarius dictum fuit, aut excidit potius, quam decuit, quoniam praeter te et me nullus mortalium schedas eas vidit, ne Bonifacius quidem, sperabam, tuam aequitatem perinde habituram, ac si nihil scriptum fuisset. Qua quidem in spe sum et hodie. Miseram Commentarios Melanchthonis, non vt illos imi-

tareris. Nec enim alibi magis torquet scripturam, utcumque miram professus simplicitatem; sed quum illic commemorantur variae multorum opiniones, sciebam tuam prudentiam illinc excerpturam, quod ad mentis Paulinae faceret cognitionem. Sapiens enim qualicumque data occasione fit sapientior, ut habent hebraeorum prouerbia. Interdum veniebat in mentem, quantum valeant malae linguae, quibus hoc saeculo videmus prodigiosam esse licentiam. Huiusmodi cogitationibus me torfit haecenus litterarum tuarum intermissio. Ea molestia si me leuare dignaberis, rem feceris ut tua dignam humanitate, et mihi summopere gratam. Bene vale. Apud Friburgum Brisgoiae. pridie Cal. Nouembris. M. D. XXXIIII.

Eras. Rot.

S. P. Dominus meus mihi mandauit, ut has tres epistolas ad te mitterem, ut tu eas, ubi primum dabitur certus nuntius ad illos, quibus inscriptae sunt, transmittas. Nouarum n. rerum quod nunc

ad te scriberem, nil habui aliud, quam quod Cardinalis Farnesius, cui nomen Paulo Tertio, XII. Octobris Romae in summum Pontificem est electus. Dicitur esse nobilis, doctus et doctorum hominum amans, moribus sobriis ac philosophicis. Italus est, et scribunt eum Gallis fauere. Porro Aleisius Gritti, qui Turcae nomine pacis feriendae gratia in Vngariam venerat, scribitur a Zeckleris atque Vngaris captus et decollatus esse. Quid autem ob id Turca contra Christianos moliturus sit, Deus nouit. Bene vale. Datum plus quam ex tempore, quarto die Nouembr. 1534.

Tibi totus deuotus
Gilbertus Cognatus.

D. Erasmo per Chiragram non licuit scribere.

Epist. XCIV.

Iacobus Sadoletus omni doctrina ac pietate ornatissimo Viro D. Erasmo Rot.

Accepi tuas litteras IIII. Nouembris datas,
quas

quae me maximo dolore affecissent propter tuam de mea erga te mutata voluntate suspicionem, nisi diuino quodam beneficio mihi contigisset, vt paucis ego horis litteras ad te antea dedissem plenas verissimi amoris, vt conscius mihi sum, neque tamen tanti, quantus meus erga te in omnibus meis sensibus inclusus est atque inhaeret: Tu vero vt metueres, ne illo officio scripta mea corrigendi me laesisses, in quo tibi a me par ne haberi quidem potest gratia? Noli obsecro, mi Erasme, me ex eo genere hominum ducere, qui se castigari et admoneri aegre ferant: Nul- lum est obsequium, quod mihi praestari possit gratius. Utinam vero tu semper mihi praefens et corrector adesses et ma- gister. Nulla est felicitas tanta, quam huic anteponerem. Quodsi illa sanctitas amicitiae, quae inter probos maxime vi- get, nostros vtriusque animos fideli vin- culo astrinxit, ne vmquam desiste quaeso me et monere et reprehendere, vbi vi- deris esse opus, quod si viueremus vna, crebrius vsu veniret vt esset faciendum,

H

quam tu fortasse arbitraberis. Sed tamen ut etiam absens id efficias, habes commentarios meos in vulgus nunc editos, qui tuum acre iudicium expectant, non cum timore, sed cum spe, melius euenturum et sibi et mihi, siquidem quod in his recte reprehensum fuerit, alibi integrius et incorruptius reponetur. Ego quod tamdiu ad te litteras nullas dederam, factum erat occupationibus meis et nouitatibus horum temporum, quae inexpectatae et variae nos quoque ipsos nonnihil attigerant; Deinde etiam eo, quod te in Belgas tuos non equidem certum habebam, sed tamen verebar profectum esse. Recordabar enim, te ad me scripsisse, profectum illam a te in proximum ver differri, quod tempus iam nouem fere mensibus transactum est. Sed siue ego scribam, siue non scribam, illud tibi volo esse persuasissimum, cum plurimos tui obseruantes, curiosos, amantesque habeas, nemini omnino eorum me cedere, potiusque affirmare audere, nulli tam charam esse salutem et existimationem tuam, quam ea est mihi. Quodque

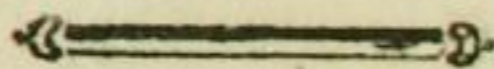
H

aliàs tibi indicasse me memini, me, etsi
viuam tenuibus fortunis, tum cupere te
mecum omnium meorum esse participem,
id et nunc renouo dictum, et pro iure
amicitiae nostrae te obtestor, vt nihil
meum esse statuas, quod non eodem modo
tuum sit, et si quid adiici potest etiam
efficacius et peculiarius tuum: Quod si
experiri opera institueris, maxime tuum
amorem in ea re mihi ostendes. Amer-
bachium nostrum cupio valere, cui tu
plurimam meis verbis mittes salutem. Vale,
mi doctissime et optime Erasme, et de
tuo confirmato in recta opinione de me
animo primo quoque tempore me certio-
rem fac, vt quam ex tuis litteris mole-
stiam accepi, eam quamprimum ex meo
animo excutiam. Iterum vale. v. Idus
Decembris. MDXXXIII. Carpentoracti.

Tui amantissimus Iacobus Sadoletus,
Carpent.

H 2

III.

LEO. P P. X.

Dilecte fili salutem et apostolicam benedictionem. Vite ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita, super quibus apud nos fidedigno commendaris testimonio nos inducunt, ut te specialibus fauoribus et gratiis prosequamur. Hinc est quod nos volentes te, pro quo charissimus in Christo filius noster Henricus VIII. Angliae rex illustris tanquam sibi grato et accepto humiliter supplicavit, fauore prosequi gratioso; ac a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum praesentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutum fore censentes; tecum, ut

quecunque, quotcunque, et qualiacunque cum cura et sine cura beneficia ecclesiastica aut si duae parrochiales ecclesiae, vel earum perpetuae vicariae, cantorie, libere capellae, hospitalia, vel annalia seruitia clericis secularibus in titulum perpetui beneficii ecclesiastici assignari solita, aut dignitates, personatus, administrationes, vel officia in cathedralibus aut metropolitaneis vel collegiatis ecclesiis aut maiores et principales ac curata et electiua fuerint, si tibi alias canonice conferantur, aut eligaris, presenteris, vel alias assumaris ad illa, et instituaris in eis, recipere, et incompatibilia insimul quoad vixeris, retinere, illaque simul vel successiue, simpliciter, vel ex causa permutationis quotiens tibi placuerit, dimittere, et loco dimissi vel dimissorum, aliud vel alia simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia, beneficium seu beneficia, ecclesiasticum vel ecclesiastica, quecunque quotcunque et qualiacunque fuerint, vsque ad summam mille ducatorum auri de Camera, dummodo inter incompatibilia ultra

quam duae parrochiales ecclesiae vel earum perpetuae vicariae non existant, similiter recipere, et insimul quoad vixeris, retinere, libere et licite valeas; Generalis Concilii, nec non quibusvis aliis apostolicis, ac bonae memoriae Otthonis et Otthoboni olim in regno Angliae apostolicae sedis Legatorum, ac in provincialibus et sinodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Constitutionibus et ordinationibus, statutis quoque et consuetudinibus ecclesiarum, in quibus incompatibilia beneficia huiusmodi forsan fuerint, iuramento confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, caeterisque contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium de specialis dono gratiae dispensamus: Prouiso quod incompatibilia beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, et animarum cura in eis, si qua illis immineat, nullatenus negligatur. Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris

Antiqua impressio: Antiqua impressio: Antiqua impressio

H

toris die. XXVI. Ianuarii. MDXVII. Pon-
tificatus nostri anno quarto.

Inscriptio litterarum :

Dilecto filio Erasmo Rogerii Roterodamen.
Clerico Traiecten. diocesis.

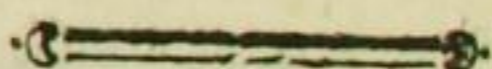
Ia. Sadoletus.

IV.

PAVLVS. P P. III.

Charissima in Christo filia nostra, salu-
tem et apostolicam benedictionem : Con-
tulimus nuper dilecto filio Desiderio Erasmo
Roterodamo ob eius celebrem doctrinam
et singulares virtutes Preposituram Dauan-
triensem tunc per obitum quondam Ioan-
nis Ingenwinkel, apud sedem apostolicam
defuncti vacantem et in tuae Maiestatis
Gubernio existentem, non solum iure
nostro quod in hoc perspicuum est vten-
tes, verum et spe firma ducti tuam Se-
renitatem hanc nostram gratiam in talem

H 4

virum a quo ista Natio Germanica tantum recipit ornamentum collatam suo fauore profecuturam et gratam habituram. Proinde hortamur Maiestatem tuam in Domino et studiose requirimus, vt pro tua erga hanc sanctam sedem filiali obseruantia, et regia in viros benemeritos benignitate dictae Praepositurae possessionem vacuam ab intrusis pro dicto Erasmo conseruari, eique cum literas nostras sub plumbo praesentari fecerit aut procuratori eius consignari facere velis. Quod et si ex vacatione apud sedem et obitum familiaris nostri ipso iure est debitum, tamen ob desyderium quo ipsi Erasmo benefacere et gratificari tenemur, erit nobis a tua Serenitate admodum gratum et acceptum. Datum Romae apud Sanctum Marcum sub annulo piscatoris, die v. Augusti M. D. XXXV. Pontificatus nostri anno primo.

Blosius.

Inscriptio epistolae:

Charissimae in Christo filiae nostrae
 Mariae viduae reginae Vngariae Flandriae
 gubernatrici.

V.

TESTAMENTVM

D. ERASMI ROT.

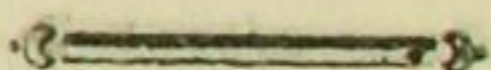
ex autographo eius in Bibliotheca publica
academiae Basil. seruato transcriptum.

In nomine Sanctae Trinitatis.

Desiderius Erasmus Roterodamus, fre-
tus Diplomatibus Caesaris, summi Ponti-
ficis, ac magnifici Magistratus inclytae
ciuitatis Basiliensis, hoc meo Chirographo
renouo supremam voluntatem meam,
quam quocunque titulo firmam ac ratam
haberi volo, irritum vero si quid aliàs
testatus sum.

Principio certus me nullum habere Le-
gitimum haeredem, praestantissimum Vi-
rum D. Bonifacium Amerbachium, om-
nium facultatum mearum haeredem in-
stituo, exequutores vero Hieronymum
Frobenium et Nicolaum Episcopium.

H 5

Bibliothecam meam iam pridem vendidi D. Ioanni a Lasko polono iuxta syngrapham super hoc contractu inter nos confectam. Non tradentur libri, nisi haeredi numeret ducentos florenos. Quod si ille pactum remiserit, aut me prior e vita excefferit, liberum esto haeredi de libris statuere, quod velit.

D. Lodouico Bero, lego horologium aureum. Beato Renano cochleare aureum cum fuscinula aurea. M. Petro Veterio centum quinquaginta coronatos aureos. Tantumdem Philippo Montano. Lamberto Famulo, si mihi morienti adfuerit, ducentos florenos aureos, nisi ego viuus ei hanc summam numeraro. D. Ioanni Brisgoo lagenam argenteam. D. Paulo Voltzio florenos aureos centum. Sigifmundo Gelenio ducatos centum et quinquaginta. Ioanni Erasmo Frobenio duos annulos, quorum alter non habet gemmam, alter gemmam subuiridem, Gallis dictam Turcois. Hieronymo Frobenio lego omnes vestes meas omnemque supellectilem

lancam, lineam et ligneam, praeterea poculum, quod habet insignia Cardinalis Mogontini. Vxori eius annulum, qui habet imaginem mulieris in tergum respicientis. Nicolao Episcopio poculum cum operculo, quod in pede habet versiculos insculptos. Iustinae vxori eius duos annulos, quorum alter habet adamantem, alter Turcois minorem. M. Conrado Goclenio poculum argenteum, quod in summo habet imaginem fortunae. Si quis legatariorum interciderit, quod legatum erat, in haeredis arbitrio esto.

Haeres praeter ea, quae ipsi per Syngrapham designaui, sibi accipiet, quicquid superfuerit poculorum, aut annulorum, aut rerum similium, adhaec nomismata insignia, vt lusitanos cruciatos, Regis poloniae ac Seuerini Boneri faciem exprimentia, aliaque his similia. Praeterea ducatos omnes duplices et quadruplices. Pecuniam apud Conradum Goclenium depositam, illi in Brabantia dispensandam relinquet, quemadmodum ei mandauit. Si

quid apud Erasmus Schetum erit reli-
quum, ab eo repetet. Eamque pecuniam
ac reliquam omnem, quae superfuerit,
suo arbitrio et ex consilio exequutorum
distribuet in usus pauperum, aetate aut
valetudine infirmorum. Item in puellas
nupturas, in adolescentes bonae spei,
breuiter, quoscumque subsidio dignos iu-
dicarint.

Hanc extremam voluntatem meam, quo
plenior sit fides, propria manu descripsi,
ac peculiare annuli mei sigillum Termini-
num affixi Basileae in aedibus Hieronymi
Frobenii duodecimo die Februarii anno a
natali dominico Millesimo quingentesimo
tricesimo sexto.

(L. S.)

Testimonium Notarii publici de authenticia
Testamenti Erasmi Roterodami.

Anno a Christo nato Millesimo, quin-
gentesimo, trigesimo sexto, indictione no-
na, die decima quarta Februarii, hora
quasi tertia pomeridiana, in aedibus honesti

et circumspecti Domini Ieronymi Frobenii
Typographi et ciuis Basiliensis, inque su-
periori aula eiusdem domus, constitutus
coram me Notario publico et fide dignis
testibus subscriptis, Clarissimus et omnium
eruditissimus vir, Dominus Desiderius
Erasmus Roterodamus, licet corpore non
admodum firmo, sanus tamen mente, hanc
chartam clausam in manu habens, in qua
dicebat vltimam suam voluntatem sua ma-
nu conscriptam contineri, quam iure testa-
menti, vel codicillorum, donacionis causa
mortis, vel cuiuscunque alterius volunta-
tis, omni meliori via, modo, et forma,
quo efficacius posset, valere volebat, hae-
redem nominans et instituens ornatissimum
dominum Bonifacium Amerbachium legum
doctorem, executores vero egregios viros,
dominum Ieronimum Frobenium, et Ni-
colaum Episcopium Typographos et ciues
Basilienses, qui omnes praesentes, munera
iniuncta, beneuole acceptantes, sese ea
omnia et singula, in praesenti charta con-
tenta, bona fide obseruaturos et exequu-
turos, sancte promittebant †. Et cum in

praedictorum fidem, meam, tamquam publici Notarii attestacionem et subscriptionem requireret, veritati testimonium perhibiturus, subscripsi. Acta sunt haec Anno Domini, indictione, die, hora, loco, et aliis praescriptis. Regnante inuictissimo Carolo quinto, Romanorum Imperatore semper Augusto &c. Anno Imperii sedecimo. Praesentibus eximiis et eruditis viris, Domino Ieronymo Frobenio, Nicolao Episcopo, Sigismundo Gelenio, et Lamberto Coomanno, testibus ad praemissa specialiter vocatis et rogatis.

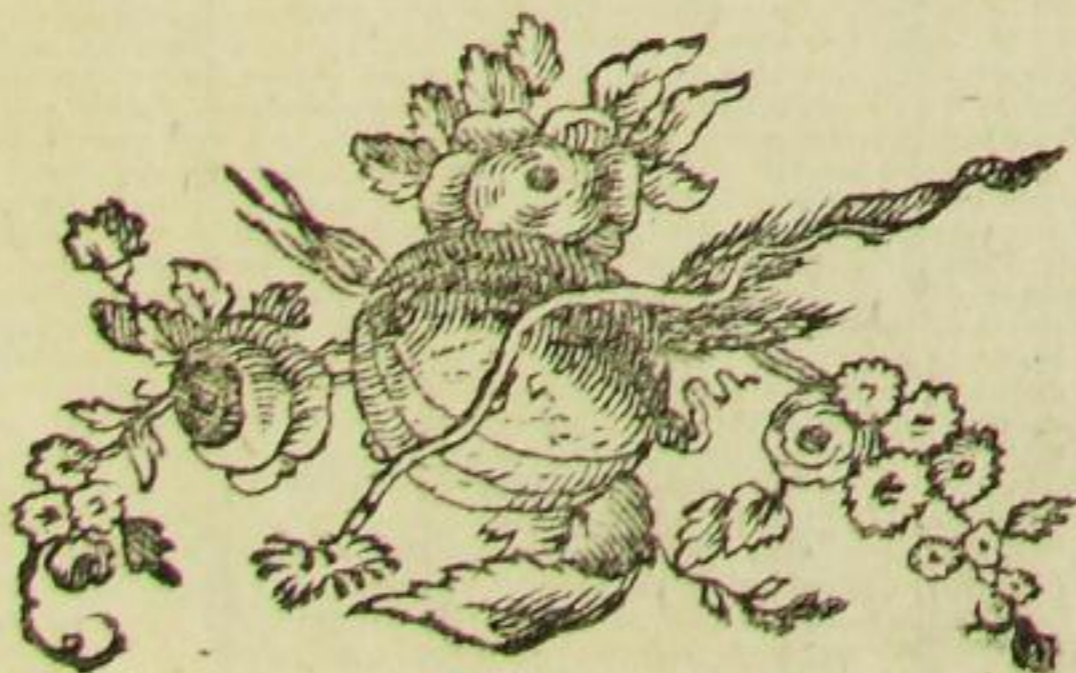
Adelberus Salandronius, vulgo Saltzmann, sacris Apostolica et Imperiali auctoritatibus Notarius iuratus haec audiuit, et suapte manu ffit.

† (a) Praeterea tametsi Iuris communis sit, vt posteriore testamento perfecto priora tollantur, tamen si et in quantum opus est reuocatione, si quae ante a se quomodocunque vel quandocunque conscripta sunt, vigore, non solum iuris communis, sed et diplomatum a Pontifice, Caesare,

ac Magistratu Basiliensi concessorum, sic omnia et singula, vt hac scheda continentur, vel renouata vel mutata volens, et si quae aliter constituisset, conceptis verbis reuocans. In hac scheda, sua manu scripta et sigillo subsignata, suam vltimam voluntatem contineri dicens, quam in vim vltimae voluntatis qualiscunque, aut si sic subsistere non posset, in vim donacionis etiam inter viuos mediante insinuacione et tradicionem factae, qualitercumque et quomodocumque, omni meliori modo, via, forma, vt supra, valere, et inuiolabiliter obseruari vult, testibus, vt supra, praedictis.

A. Saltzmann, Not.

(a) Quae signo † notata sunt, in exemplo MS. a latere fuere posita.

944

~~geb. 1755~~

Eyzist. 656 m

